

بررسی رابطه دینداری و هوش معنوی با دلبستگی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوره دوم شهرستان رفسنجان

۱- اصغر سلیمی نوه

استادیار رشته فلسفه، گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ولی عصر (عج)، رفسنجان، ایران (نویسنده

مسئول) a.salimi@vru.ac.ir 09131921426

چکیده

زمینه و هدف: این تحقیق با هدف بررسی رابطه دینداری و هوش معنوی با دلبستگی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوره دوم شهرستان رفسنجان انجام شده است. تحقیق توصیفی از نوع همبستگی می باشد.

روش بررسی: جامعه آماری کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان رفسنجان به تعداد ۶۳۴۰ نفر که بدین منظور نمونه ای به تعداد ۲۵۲ نفر با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. برای گرد آوری داده ها برای دلبستگی، پرسشنامه دلبستگی کولنیز ورید (۱۹۹۰)، پرسشنامه دینداری سراج زاده (۱۳۷۷) و هوش معنوی پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) استفاده شد. داده ها با آزمون کولموگروف-اسمیرنف، ماتریس همبستگی، رگرسیون چند متغیره تحلیل شدند.

یافته ها: نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی، مثبت و معنی دار است. رابطه بین سبک دلبستگی (ایمن دوسوگرا/اضطرابی و اجتنابی) با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی آگاهی متعالی، و بسط حالت هوشیاری، مثبت و معنی دار است. سبک دلبستگی ایمن، پیش بینی کننده مثبت و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده منفی دینداری هستند. همچنین سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده مثبت و معنی دار تفکر وجودی انتقادی است اما سبک دلبستگی (دوسوگرا/اضطرابی، ایمن و اجتنابی)، پیش بینی کننده منفی و معنی دار تولید معنای شخصی بود.

کلیدواژه ها: دینداری، هوش معنوی، دلبستگی.

مقدمه

دلبستگی یکی از برجسته ترین مفاهیم روانشناسی معاصر است که به تکوین پیوندهای عاطفی اشاره دارد. بالبی^۱ (۱۹۸۸)، نظریه دلبستگی را می توان با استفاده از دستاوردهای کردارشناسی، اطلاعات روان تحلیل گری، روانشناسی تجربی، نظریه های یادگیری، روانپزشکی و رشته های مرتبط ارائه نمود. بر اساس این دیدگاه، دلبستگی از طریق روابط اولیه شناختی با مراقبت

¹ Balbi

کنندگان نوزادان شکل می گیرد و با توانایی فرد برای استنباط رفتار مراقبت کنندگان و پاسخ دیگران به نیازهایشان رابطه دارد (رضایی جمالویی و همکاران، ۱۳۹۸).

سبک های دلبستگی فرایند شکل گیری و قطع شدن پیوندهای عاطفی را توضیح می دهند، که به عنوان یکی از چارچوب های نظری سودمند در مورد مطالعه معنویت و هوش معنوی مطرح است (خالق خواه و بابائی منقاری، ۱۳۹۳). از سویی هوش معنوی با دلبستگی رابطه دارد و مسائل معنوی ممکن است شامل مواردی از قبیل تفکر در مورد سوالات وجودی مانند وجود زندگی پس از مرگ، جستجوی معنا در زندگی، علاقمندی به زندگی، رشد حس هدفمندی زندگی، رشد رابطه با خود، هماهنگی با قدرت برتر و نقش آن در زندگی خود باشد (حق شناس و همکاران، ۱۳۸۹). در واقع هوش معنوی ما را قادر می سازد تا به کارها و فعالیت های خود معنا و مفهوم بخشیده و با استفاده از آن بر معنا و مفهوم عملکردمان آگاه شویم و دریابیم که کدام یک از اعمال و رفتارهایمان از اعتبار بیشتری برخوردارند و کدام مسیر در زندگی مان بالاتر و عالی تر است تا آن را الگو و اسطوره زندگی خود سازیم (احمدی، ۱۳۸۸).

یکی از جدیدترین نظریه پردازی ها با استفاده از نظریه دلبستگی درباره باور و رفتار مذهبی آن است که باور مذهبی می تواند دریچه ای منحصر به فرد به فرایندهای دلبستگی در بزرگسالی بگشاید. روشن ترین نکته در کاربرد دلبستگی برای مطالعه مذهب آن است که ایمان به خدای شخصی و داشتن رابطه ای دوسویه با او محور ادیان توحیدی است (خالق خواه و همکاران، ۱۳۹۳).

دینداری صفت و حالت انسان درباره دین است. با توجه به سه عنصر اساسی عقاید، اخلاقیات و احکام، و ویژگیهای شناختی، عاطفی و رفتاری دین، می توان دینداری را چنین تعریف کرد: برخورداری از شناخت و باور به پروردگار یکتا، انبیا، آخرت و احکام الهی و داشتن عواطف نسبت به خدا، اولیا و بندگان خدا، و التزام و عمل به وظایف دینی برای تقرب به خداوند. شناخت در این تعریف، شامل شناخت حصولی و حضوری - هر دو - است. شناخت حصولی علاوه بر درک انسان از وجود و صفات خداوند، ارسال رسل و وجود جهان پس از مرگ به عنوان اصول دین اسلام، دانش نسبت به احکام و آنچه را بر پیامبر نازل شده است شامل میود. عواطف به بعد عاطفی دینداری اشاره دارد و به طور کلی، حب و بغض در جهت تقرب به خدا را شامل میشود. ارتباط عاطفی با خداوند، خود دیگران و جهان هستی، بیان کننده ابعاد برنامه های تربیتی اسلام در زمینه دینداری است. التزام و عمل به وظایف دینی، به بعد رفتاری اشاره دارد، به گونه ای که دیندار پس از شناخت و احساس عاطفی نسبت به دستورات دینی، خود را ملزم به انجام آنها می داند. با توجه به تعریف مذکور، مؤلفه های دینداری در سه بعد شناخت و باور دینی، عواطف دینی، و التزام و عمل به وظایف دینی قابل دسته بندی هستند (خدایاری فر و همکاران، ۱۳۸۸).

در پژوهش قیامی (۱۳۸۴) نتایج حاکی از آن بود که بین سبک دلبستگی دوسوگرا با مذهب رابطه مثبت وجود دارد. مطالعات کاسیدی و شیور^۲ (۱۹۹۹) حاکی از آن بود که بین سبک دلبستگی با مذهب رابطه معنی داری وجود دارد. در

² Kasidi and Shivar

پژوهش حق شناس و همکاران (۱۳۸۹) نتایج حاکی از آن بود که بین هوش معنوی با سبکهای دلبستگی ارتباط وجود دارد. فتاحی فر و دلگشایی (۲۰۱۴) نشان دادند که بین سبک دلبستگی و هوش معنوی بر توانایی حل مسئله دانش آموزان دختر مقطع متوسطه رابطه مثبت وجود دارد.

دوران نوجوانی وضعیت فرد مبهم و وضعیت او از نظر زیستی و اجتماعی کم و بیش بالقوه و بحران زا و پر تلاطم است. در جوامع در حال توسعه عوامل بحران زای دیگری بر دوران گذر از نوجوانی به جوانی تاثیر می گذارد. از سوی دیگر نوجوانان یکی از سرمایه های بنیادی جوامع امروز و پایه های توسعه و پیشرفت هر کشور محسوب می شوند و هرگونه توجه به نوع دلبستگی آنها و اثر آن بر مذهب، دینداری، انواع هوش بخصوص هوش معنوی از اهمیت و ضرورت برخوردار است. با توجه به اهمیت دوران نوجوانی و نقش معنویت در این دوران، به بررسی و شناخت رابطه دینداری و هوش معنوی با دلبستگی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوره دوم شهرستان رفسنجان پرداخته و به این سوال که آیا بین دینداری و هوش معنوی با دلبستگی در دانش آموزان رابطه وجود دارد یا خیر؟ پرداخته شد.

۱. دینداری

دینداری صفت و حالت انسان نسبت به دین است. با توجه به سه عنصر اساسی عقاید، اخلاقیات و احکام، و ویژگیهای شناختی، عاطفی و رفتاری دین، می توان «دینداری» را چنین تعریف کرد: برخورداری از شناخت و باور به پروردگار یکتا، انبیا، آخرت و احکام الهی و داشتن عواطف نسبت به خدا، اولیا و بندگان خدا، و التزام و عمل به وظایف دینی برای تقرب به خداوند. شناخت در این تعریف، شامل شناخت حصولی و حضوری است. شناخت حصولی علاوه بر درک انسان از وجود و صفات خداوند، ارسال رسل و وجود جهان پس از مرگ به عنوان اصول دین اسلام، دانش نسبت به احکام و آنچه را بر پیامبر نازل شده است شامل می شود. عواطف به بعد عاطفی دینداری اشاره دارد و به طور کلی، حب و بغض در جهت تقرب به خدا را شامل می شود. ارتباط عاطفی با خداوند، دیگران و جهان هستی، بیان کننده ابعاد برنامه های تربیتی اسلام در زمینه دینداری است. التزام و عمل به وظایف دینی، به بعد رفتاری اشاره دارد، به گونه ای که دیندار پس از شناخت و احساس عاطفی نسبت به دستورات دینی، خود را ملزم به انجام آنها می داند. با توجه به تعریف مذکور، مؤلفه های دینداری در سه بعد شناخت و باور دینی، عواطف دینی، و التزام و عمل به وظایف دینی قابل دسته بندی هستند (خدایاری فر و همکاران، ۱۳۸۸).

در دهه های اخیر مفهوم معنویت و هوش معنوی و کاربردهای آن در دنیا و به خصوص در جوامع غرب اهمیت زیادی یافته است. هلیول و همکاران^۳ (۲۰۱۱) اعتقاد دارند دین و باورهای مذهبی کارکرد محافظتی و سپرگونه داشته، می توانند از فرد در برابر تنش و اضطراب ناشی از رویدادهای ناخوشایند زندگی محافظت کنند. در حقیقت، ایمان به نیرویی

^۳ Helliwell,

ماورایی و قدرتمند می‌تواند به انسان راهبردهای مقابله‌ای اعطا کند و او را در گذر موفقیت آمیز از ورطه‌ها و بزنگاه‌های زندگی یاری رساند. علاوه بر این، دین با فراهم آوردن حس هویت، شبکه اجتماعی حمایتگر و یک چارچوب منسجم برای پاسخگویی به سؤالات وجودی، می‌تواند به انسان برای مقابله با اثرات منفی حوادث ناخوشایند، محیط‌های جدید و چالش‌ها و بیماری‌های مزمن و سخت درمان یاری رساند (الیوت و هیوارد، ۲۰۰۷، براون، ۲۰۱۲).

۲. هوش معنوی

آمرام^۴ (۲۰۰۵) هوش معنوی را شامل حس معنا و داشتن مأموریت در زندگی، حس تقدس در زندگی، درک متعادل از ارزشهای مادی و معنوی و اعتقاد به بهتر شدن دنیا تعریف کرده و با استفاده از مصاحبه با ۷۱ نفر از افراد مسلمان، مسیحی، بودایی، یهودی، هندو، توانسته است هفت بعد برای آن مشخص کند که عبارتند از: هشیاری، فیض بردن از موهبت‌های الهی، معنایابی، تعالی و تقدس، حقیقت‌جویی، تسلیم خواست و رضای خداوند شدن و جهت‌گیری درونی. برخی از محققان نیز هوش معنوی را یک سازه چهاربعدی می‌دانند؛ برای مثال، کینگ و دسی کو^۵ (۲۰۰۹) هوش معنوی را شامل تفکر انتقادی به هستی، ایجاد معناهای شخصی، آگاهی متعالی و بسط هشیاری می‌دانند (نقل از عابدینی و برات دستجردی، ۱۳۹۳).

زوهار و مارشال^۶ (۲۰۰۰) معتقدند: هوش معنوی موجب می‌شود فرد در برابر رویدادها و حوادث زندگی بینشی عمیق بیابد و از سختیهای زندگی نترسد و با صبر و تفکر با آنها مقابله کند و راه‌های منطقی و انسانی برای آنها بیابد. در حقیقت، این هوش موجب می‌شود فرد از دیدگاه‌ها و رویکردهای گوناگون به مسئله پیش رو نظر کرده، به راه‌های متنوع دست یابد. علاوه بر این، هوش معنوی به فرد کمک می‌کند تا تشخیص دهد در هر زمان، مناسبترین رفتار ممکن چیست (میکاییلی و منیع و همکاران، ۱۳۹۳).

۳. دلبستگی

دلبستگی به عنوان مفهومی تاثیر گذار بر ویژگی‌های بزرگسالی مورد توجه خاص روان‌شناسان قرار گرفته است. پاتریک^۷ دلبستگی را چارچوبی توانمند برای درک و یکپارچه کردن بسیاری از جنبه‌های باور دینی تعریف کرده است (نقل از خراشادیزاده و همکاران، ۱۳۹۰). اما یکی از نگرانی‌های والدین نوع و شیوه دلبستگی است که ممکن است بر ویژگی‌های روان‌شناختی کودکان تاثیر داشته باشد. همچنین اطلاع نداشتن از نوع سبک دل‌بستگی و میزان خوش‌بینی و احساس تنهایی

^۴ Amram

^۵ King and Desi Koo

^۶ Zohar and Marshall

^۷ Patrick

در کودکان، باعث می شود تا برنامه ریزی و آموزش های لازم از غنای کافی و هدفمند برخوردار نباشند و این روند ادامه ی معضلات خود را در بزرگ سالی افراد در نمادهایی چون: فرار از خانه، بزهکاری نابهنجاری، مشکلات زناشویی، مشکلات ارتباطی و ... نشان خواهد داد که نه تنها خود مشکلی بزرگ محسوب می شود، بلکه می تواند با کنار هم قرار گرفتن چنین افرادی یک جامعه ای بیمار و دارای روابط معیوب ایجاد نماید. (معدنی پور و همکاران، ۱۳۹۰). بر همین اساس، دلبستگی عبارت است از برقراری پیوند عاطفی عمیق با افرادی خاص در زندگی به نحوی که تعامل با آنها باعث احساس نشاط و وجود آنها هنگام تنش، مایه آرامش آنان است (حق شناس و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۷۱).

۳-۱. انواع دلبستگی

بالبی اولین کسی بود که دلبستگی کودک -مادر و همسالان را کشف کرد و مدعی شد که رفتارهای دلبستگی، تعامل های انسانی را از «گهواره تا گور» سازمان دهی می کنند. دلبستگی، به منزله یک پیوند عاطفی که از ابتدای تولد میان کودک -مادر ایجاد می شود، نقشی مهم در شکل گیری هویت و شخصیت فرد دارد. دلبستگی یک نظام رفتاری است که بالبی برای نخستین بار آن را از کردارشناسی طبیعی وام گرفت و در آن نشان داد که دلبستگی کودک به مادر تنها در جهت برآورده شدن نیازهای تغذیه ای نیست (بکندام، ۲۰۰۴).

وی معتقد است که سه سبک عمده دلبستگی وجود دارد که معمولاً هر فرد در قالب یکی از این الگوها قرار می گیرد. آنها در یک تقسیم بندی، سبک های دلبستگی افراد را به دو گروه ایمن و ناایمن تقسیم نموده اند که شامل دلبستگی ایمن، ناایمن اضطرابی (دوسوگرا) و ناایمن اجتنابی می باشند. هرچند این الگوها به طور گسترده ای در دوران آغاز زندگی افراد شکل می گیرند، اما ممکن است به تدریج تحت تأثیر والدین، محیط و اجتماع خود توسعه و یا تغییر شکل یابند. این الگوها نقش مهمی را در روابط افراد با دیگران در آینده ایفا می نمایند و افراد متفاوت در برخورد با یک رویداد براساس سبک دلبستگی خود به گونه ای متفاوت به رویدادها پاسخ می دهند (توکلی و همکاران، ۱۳۹۳).

الف- دلبستگی ایمن: افراد با این نوع از دلبستگی، در کودکی مادر و پدر (مراقب اصلی) خود را به عنوان پایگاه امن پایگاه احساس کرده و به راحتی با او ارتباط برقرار می کنند در نتیجه با حرمت خود کافی به کاوش محیط جدید پیرامون خود پرداخته و هنگام احساس خطر با اطمینان از این که از سوی مادر و پدر محبت و آرامش لازم را دریافت می کنند به آنها پناه می برند. (ریان^۸، ۲۰۱۲، نقل از موسوی، ۱۳۸۸) این افراد در بزرگسالی در رویارویی با مسائل و مشکلات از راهبردهای مقابله ای فعال استفاده می کنند (جانسون و ویفن^۹، ۱۳۸۸) و برای کاهش عواطف منفی از الگوی شناختهای مخالف با عاطفه (بهترین راه باز خوانی اطلاعات مثبت) بهره می برند (جانسون و ویفن، ۱۳۸۸، پرگ و میکولینسر^{۱۰}، ۲۰۰۴، نقل از موسوی، ۱۳۸۸). افراد در سبک دلبستگی ایمن، دارای دید مثبت از خود و دیگران می باشند و با اعتمادی که به خود و دیگران دارند در

⁸ Ryan

⁹ Johnson & Vifan

¹⁰ Perg and Micolinser

برقراری روابط با دیگران صمیمی و راحت بوده و به دریافت حمایت از سوی دیگران تمایل دارند (اتا^{۱۱}، ۲۰۱۶: ۱۰۰-۱۰۲؛ بوت و همکاران^{۱۲}، ۲۰۰۹: ۵۶۱).

ب) دلبستگی اجتنابی: که در این نوع دلبستگی افراد در دوران کودکی با مادر و پدر خود (مراقب اصلی) به عنوان پایگاه امن رابطه ای همراه با حداقل نگرانی واضطراب جدایی دارند، به طوری که هنگام غیبت آنها، کودک کمترین بی قراری و نگرانی را دارد و هنگام برگشت آنها بی تفاوت بوده و درعین حال با غریبه ها به راحتی رابطه برقرار می کند (ریان، ۲۰۱۲، نقل از موسوی، ۱۳۸۸).

افراد با دلبستگی اجتنابی، با نزدیکی و دلبستگی احساس ناراحتی می کنند. آنها در مورد دیگران و روابط متقابل، به عقاید بدبینانه پناه می برند، به انکار اهمیت صمیمیت و وابستگی متقابل در روابط نزدیک تمایل دارند و مدعی داشتن استقلال و اتکا به خود میباشند. البته ممکن است احساس ایمنی در افراد با دلبستگی ناایمن، با گذشت زمان و شناخت بیشتر نسبت به خود و روابطشان افزایش پیدا نموده و با توجه به اینکه با چه کسی در ارتباط قرار می گیرند، می توانند روابط بهتری را در آینده پیریزی نمایند (توکلی و همکاران، ۱۳۹۳).

ج) دلبستگی دو سوگرا: کودک دارای این سبک دلبستگی به پایگاه امن خود (پدر و مادر) بسیار وابسته بوده به طوری که هنگام غیبت آنها اضطراب شدیدی کودک را فرا می گیرد و هنگام بازگشت آنها رفتار نامشخص و نامبهمی از خود نشان می دهد. همچنین این کودکان در برابر هر گونه تماس و تعامل با دیگران از خود مقاومت نشان می دهند. افرادی که از سبک دلبستگی ناایمن (اجتنابی و دوسوگرا) برخوردارند، اغلب عصبی، ستیزه جو و ضد اجتماعی هستند، دارای مشکلات رفتاری، احساس تنهایی، سازش نیافتگی و درماندگی روان شناختی، عدم برقراری ارتباط دو طرفه رضایت بخش، حرمت خود پایین، وجدان اخلاقی رشد نیافته و ضعیف و عدم تمایز در ابراز محبت بین آشنا و غریبه هستند. همچنین افراد ناایمن از الگوی شناخت های موافق با عاطفه (بدترین راه باز خوانی اطلاعات مثبت) برای کاهش عواطف منفی خود استفاده می کنند (موسوی، ۱۳۸۸).

افراد با دلبستگی اضطرابی، نگران هستند. که شرکایشان آنها را طرد نموده و یا آنها را در مورد عشق و مراقبت، نالایق خواهند دید (توکلی و همکاران، ۱۳۹۳).

طبق تئوری دلبستگی یک چارچوب محکم وقاطع برای درک بهتر تفاوت های فرد در عملکرد سازگار شدن در بزرگسالی ارائه می کند. بارتولومئو و هوروتیز چهار نوع دلبستگی را بر اساس مدل های خود و دیگران متمایز نمودند:

دلبستگی ایمن: مدل های مثبت از خود و دیگران که انعکاس دهنده اعتماد در تعامل با دیگران است.

¹¹ Eta

¹² Boot eta

دلبستگی ترسان: مدل های منفی از خود و دیگران که اشاره به اجتناب از تعامل شخص به خاطر اضطراب آسیب دیدن یا فریب خوردن است.

دلبستگی اشتغالی: مدل های منفی از خود و مدل مثبت از دیگران، که توسط تلاش همراه اضطراب برای اخذ قبولی و اعتبار از دیگران مشخص شده است.

دلبستگی انفصالی: مدل های مثبت از خود و مدل های منفی از دیگران، که منعکس کننده اعتماد به نفس خود و تلاش برای استقلال است (بیگدلی و همکاران، ۱۳۹۲).

۴. پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل و خارج کشور

۴-۱. تحقیقات داخل کشور

گودرزی و همکاران در سال (۱۳۹۶) در تحقیقی تحت عنوان "بررسی رابطه بین دینداری و سبک های دلبستگی با تعهد زناشویی (مورد مطالعه: دانشجویان متاهل دانشگاه یزد)" نشان داد که دینداری و دلبستگی ۶۶ درصد از تغییرات تعهد زناشویی را تبیین می کند و تمامی ابعاد آنها (به استثنای مناسکی و فکری) به طور معناداری پیش-بینی کننده ی تعهد زناشویی می باشند. همچنین یافته ها بیانگر این بود که بعد پیامدی دینداری بیشترین سهم و بعد عاطفی کمترین سهم را در پیش بینی تعهد زناشویی داشته اند.

راه پیما و همکاران در سال (۱۳۹۵) در تحقیقی تحت عنوان "نقش واسطه ای هویت معنوی در رابطه بین دلبستگی به والدین و همسالان با تاب آوری" بیان نمود که روابط عاطفی با افراد مهم زندگی به واسطه هویت معنوی تاثیر بسزایی در تاب آوری افراد دارد. با توجه به نقش هویت معنوی و ابعاد آن در سازگاری و مقابله با مشکلات، نتایج این پژوهش می تواند راهگشای مشاوران و متخصصان حوزه سلامت باشد.

خالق خواه و همکاران در سال (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان "بررسی رابطه سبک های دلبستگی و هوش معنوی با نگرش دینی دانش آموزان دوره ی متوسطه در سال ۱۳۹۳" نشان داد که بین سبک دلبستگی و هوش معنوی با مولفه های نگرش دینی دانش آموزان رابطه وجود دارد. تحلیل رگرسیون نیز نشان داد بین مولفه های سبک دلبستگی و مولفه های هوش معنوی با نگرش دینی در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین تنها سهم سبک دلبستگی اجتنابی و هوش معنوی پیوستگی با وجود متعالی که به ترتیب در پیش بینی میزان نگرش دینی معنی دار است. اما سهم سایر متغیرها معنی دار نبود.

عابدینی و همکاران در سال (۱۳۹۳) در تحقیقی تحت عنوان "رابطه دینداری و هوش معنوی و تاثیر آنها بر عملکرد تحصیلی دانشجویان" نشان داد که دینداری بر عملکرد تحصیلی دانشجویان تاثیر معناداری نداشت، در حالی که هوش معنوی پیش بینی کننده قدرتمندی برای عملکرد تحصیلی دانشجویان بود. نمره های دانشجویان دختر در هوش معنوی و دینداری بالاتر

از دانشجویان پسر بود. براساس یافته ها می توان نتیجه گرفت دینداری می تواند به رشد هوش معنوی کمک کرده، آن را تسهیل کند.

۴-۲. تحقیقات خارج از کشور

دiaz، هورتن و مالوی^{۱۳}، (۲۰۱۴)؛ در تحقیق با عنوان "بررسی دلبستگی با معنویت" نتایج بیانگر این بود که رابطه مثبت دلبستگی ایمن با معنویت وجود دارد.

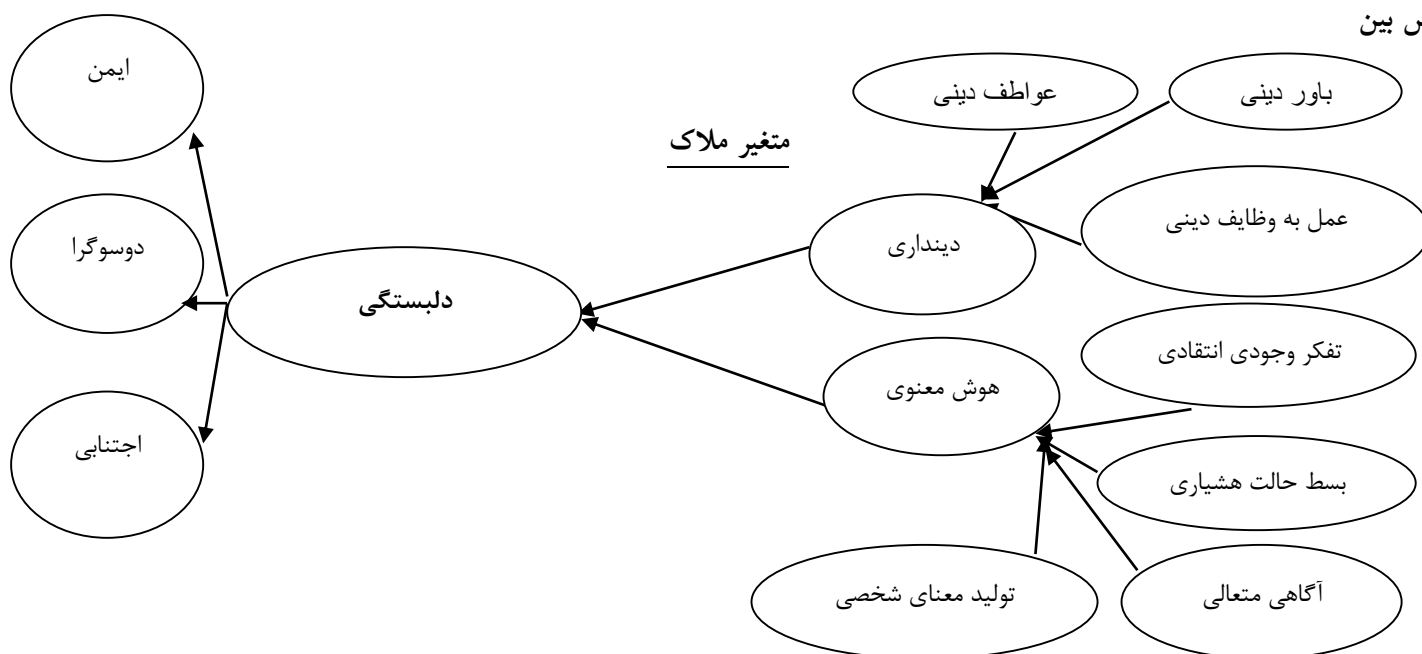
اینیچ^{۱۴} (۲۰۱۲) در پژوهشی در مورد "دین و هوش معنوی در معنا دادن به زندگی" دریافت که در قلب هر دین و مذهبی، هوش معنوی وجود دارد؛ زیرا مذهب به خودآگاهی، هشیاری عمیق معنادادن به زندگی و حوادث آن و حتی مرگ کمک می کند.

لويس، ریتجی و باتز^{۱۵}، (۲۰۱۱) در تحقیقی روابط میان دینداری، هوش و توانایی های شناختی را نیز بررسی کردند رابطه هوش، توانایی های شناختی و دینداری حاکی از وجود رابطه منفی بین این متغیرها بود.

پژوهش کلارک^{۱۶} (۲۰۰۴) اشاره کرد که رابطه هوش، دینداری و معنویت را در دانشجویان دانشگاه بررسی کرده و رابطه مثبت و معناداری بین معنویت و انجام دعا و نیایش های مذهبی و خواندن متون مذهبی گزارش کرده است.

۵. مدل مفهومی تحقیق

متغیر پیش بین

¹³ Diaz, Horton and Malloy

¹⁴ Inich

¹⁵ Lewis, Ritji and Bates

¹⁶ Clark

۶. روش تحقیق

در پژوهش حاضر چون متغیرها در شرایط طبیعی و بدون دستکاری بررسی شدند، پژوهش توصیفی و از آنجایی که هدف بررسی رابطه‌های بین متغیرها بود تحقیق از نوع همبستگی بود که با بررسی رابطه دینداری و هوش معنوی با دلبستگی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوره دوم شهرستان رفسنجان در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ اجرا شد.

۷. جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه

جامعه آماری کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان بودند. تعداد دانش آموزان مقطع متوسطه دوره دوم شهرستان رفسنجان به تعداد ۶۳۴۰ نفر در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ می باشند که حجم نمونه تعداد ۲۵۲ نفر دانش آموز مقطع متوسطه دوره دوم با روش نمونه گیری در دسترس غیر تصادفی انتخاب شدند. همچنین برای گردآوری داده ها برای دلبستگی از پرسشنامه های دلبستگی کولنیز ورید (۱۹۹۰)، پرسشنامه دینداری سراج زاده (۱۳۷۷) پرسشنامه هوش معنوی کینگ (۲۰۰۸) استفاده شد.

۸. پرسشنامه سبک های دلبستگی

پرسشنامه دلبستگی کولنیز ورید (۱۹۹۰) که دارای ۱۸ سوال می باشد. سوالات (۱-۶-۸-۱۲-۱۷) دلبستگی ایمن و سوالات (۲-۵-۱۴-۱۶-۱۸) دلبستگی اجتنابی و سوالات (۳-۴-۹-۱۰-۱۱-۱۵) دلبستگی دو سوگرا/ اضطرابی را می سنجد و پایایی و روایی آن را در تمام موارد پرسشنامه مساوی با بیش از ۸۰٪ اعلام اکدامن نتیجه حاصل را در سطح ۹۵٪ دارای اعتبار گزارش کرد.

تفسیر ونمره گذاری: مقیاس سبک های دلبستگی شامل خود ارزیابی از مهارتهای ایجاد روابط و خود توصیفی شیوه شکل دهی روابط دلبستگی نسبت به چهره های دلبستگی نزدیک است و علامت گذاری روی یک مقیاس ۵ درجه هی (از نوع لیکرت) که از: به هیچ وجه با خصوصیات من تطابق ندارد (۱)، تا کاملاً با خصوصیات من تطابق دارد (۵)، تشکیل می گردد، سنجیده می شود. با تحلیل عوامل سه زیر مقیاس شامل ۶ ماده مشخص می شود، سه زیر مقیاس عبارتند از: وابستگی: میزانی را که آزمودنی ها به دیگران اعتماد و به آنها متکی می شوند به این صورت که آیا در مواقع لزوم قابل دسترسی اند، اندازه گیری می کند. نزدیک بودن: میزان آسایش در رابطه با صمیمیت و نزدیکی هیجانی را اندازه گیری می کند. اضطراب: ترس از داشتن رابطه را می سنجد. پرسشنامه براساس پرسشنامه هازان و شیور تدارک دیده شده زیر مقیاس اضطراب با دلبستگی

اضطرابی + دوسوگرا، و نزدیک بودن یک بعد دوقطبی که اساسا توصیفهای ایمن و اجتنابی را در مقابل هم قرار داده و در تطابق با سبک ایمن می باشد وزیر مقیاس وابستگی را می توان عکس دل بستگی اجتنابی قرار داد. مدت اجرا ده دقیقه می باشد. به صورت فردی یا گروهی و براساس ۶ سوال مربوط به هر زیر مقیاس و برای گزینه های ۱ تا ۵ به ترتیب نمرات صفر تا چهار در نظر گرفته می شود دودر سوالات معکوس بر روی گزینه ۱ تا ۵ به ترتیب ۴، ۳، ۲، ۱ و صفر در نظر گرفته شوند. و نمرات زیر مقیاس با هم جمع شده و نمره زیر مقیاس بدست می آید.

۹. پرسشنامه هوش معنوی کینگ

این پرسشنامه توسط کینگ در سال ۲۰۰۸ طراحی و ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۲۴ گویه است و چهار زیر مقیاس دارد: تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هشیاری. هر چه فرد نمره بالاتری در این پرسشنامه بگیرد دارای هوش معنوی بیشتری است. پرسشنامه هوش معنوی کینگ (SISRI) دارای ۲۴ ماده بوده و هدف آن سنجش میزان هوش معنوی از ابعاد مختلف (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، بسط حالت هشیاری، آگاهی متعالی) می باشد. در پژوهش رقیب و همکاران (۱۳۸۹) پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد شد. روایی صوری و محتوایی مقیاس توسط متخصصان روان شناسی مورد تایید قرار گرفت. برای برآورد روایی همگرایی از پرسشنامه‌ی تجربه‌ی معنوی غباری بناب به طور همزمان استفاده شده که ضرایب همبستگی این دو پرسشنامه ۰/۶۶ به دست آمده است. برای محاسبه‌ی روایی سازه مقیاس از تحلیل عامل اکتشافی و تحلیل عامل تاییدی مرتبه‌ی اول استفاده شد. نتیجه‌های به دست آمده نشان داد که این مقیاس ابزاری پایا برای سنجش هوش معنوی است و با توجه به روایی و پایایی مناسب، آن را می توان در محیط‌های آموزشی و پژوهشی مانند دانشگاه استفاده نمود.

تفسیر و نمره گذاری: طیف نمره دهی آن بر اساس لیکرت پنج گزینه ای (کاملا نادرست نمره صفر، نادرست نمره یک، تا حدودی درست نمره دو، بسیار درست نمره سه، کاملا درست نمره چهار) و فقط در سوال ۶ نمره گذاری به شصورت معکوس می باشد. همچنین زیرمقیاس‌های این پرسشنامه به صورت زیر محاسبه می شود:

تفکر وجودی انتقادی^{۱۷} این زیر مقیاس دارای ۷ سوال است و نمره کل آن بین ۰ تا ۲۸ است. سوالات این زیرمقیاس عبارتند از: ۱، ۳، ۵، ۹، ۱۳، ۱۷، ۲۱ تولید معنای شخصی^{۱۸} این زیرمقیاس دارای ۵ سوال است و نمره کل آن بین ۰ تا ۲۰ است. سوالات این زیرمقیاس عبارتند از: ۷، ۱۱، ۱۵، ۱۹، ۲۳ آگاهی متعالی^{۱۹} این زیرمقیاس دارای ۷ گویه است و نمره کل آن بین ۰ تا ۲۸ است. سوالات این زیرمقیاس عبارتند از: ۲، ۶، ۱۰، ۱۴، ۱۸، ۲۰، ۲۲ بسط حالت هشیاری^{۲۰} این زیرمقیاس دارای ۵ آیتم است و نمره کل آن بین ۰ تا ۲۰ است. سوالات این زیرمقیاس عبارتند از: ۴، ۸، ۱۲، ۱۶، ۲۴ برای بدست آوردن امتیاز مربوط به هر بعد مجموع امتیازات مربوط به تک تک سوالات آن بعد را با هم محاسبه نمایید.

¹⁷ Critical Existential Thinking

¹⁸ Personal Meaning Production

¹⁹ Transcendental Awareness

²⁰ Conscious State Expansion

۱۰. پرسشنامه استاندارد دینداری

این پرسشنامه توسط سراج زاده (۱۳۷۷) بر اساس مدل گلاگ و استارک (۱۹۶۵) با اسلام به ویژه اسلام شیعی تطبیق داده و متناسب گردید پرسشنامه استاندارد دینداری به منظور سنجش میزان دینداری فرد مسلمان و بر اساس هنجار جامعه ایرانی ساخته شده است. این پرسشنامه در سه خرده مقیاس التزام دینی، باور دینی و عواطف دینی ساخته شده است. مولفه های پرسشنامه استاندارد دینداری باور دینی، عمل به وظایف دینی، عواطف دینی مقیاس پرسشنامه استاندارد دینداری پرسشنامه استاندارد دینداری بر اساس مقیاس لیکرت (هرگز، ۱؛ بندرت، ۲؛ گاهی اوقات، ۳؛ معمولاً، ۴؛ اکثر اوقات، ۵؛ همیشه، ۶) میباشد. نمره گذاری پرسشنامه استاندارد دینداری پرسشنامه استاندارد دینداری بر اساس طیف لیکرت می باشد که از ۱ تا ۶ نمره گذاری شده است. توجه داشته باشید میزان امتیاز های زیر برای یک پرسشنامه است در صورتی که به طور مثال شما ۱۰ پرسشنامه داشته باشید باید امتیاز های زیر را ضربدر ۱۰ کنید مثال: حد پایین نمرات پرسشنامه به طریق زیر بدست آمده است تعداد سوالات پرسشنامه ۱ = $\text{حد پایین نمره} \times \text{حد متوسط نمرات} \times \text{حد بالای نمرات}$ در صورتی که نمرات پرسشنامه بین ۱۰۲ تا ۲۳۰ باشد، میزان دینداری در این جامعه ضعیف می باشد. در صورتی که نمرات پرسشنامه بین ۲۳۰ تا ۳۵۷ باشد، میزان دینداری در سطح متوسطی می باشد. در صورتی که نمرات بالای ۳۵۷ باشد، میزان دینداری بسیار خوب می باشد. روایی و پایایی تست دینداری با پایایی پرسشنامه استاندارد دینداری توسط سراج زاده و همکاران (۱۳۹۲) با آزمون آلفای کرونباخ استفاده از نرم افزار بالای SPSS بدست آمده است که به ترتیب زیر می باشد. پایایی با میزان آلفای کرونباخ دینداری ۰/۸۹ گزارش شد.

۱۱. جدول پایایی و روایی پرسشنامه ها

متغیر	مولفه	روایی (شاخص CVI)	پایایی (آلفای کرونباخ)
سبک دلبستگی	ایمن	۰/۷۵	۰/۸۱
	اجتنابی	۰/۷۰	۰/۷۹
	دوسوگرا/اضطرابی	۰/۷۴	۰/۸۱
هوش معنوی	تفکر وجودی انتقادی	۰/۸۶	۰/۹۱
	تولید معنای شخصی	۰/۷۳	۰/۸۶
	آگاهی متعالی	۰/۷۵	۰/۹۱

۰/۸۶	۰/۸۰	بسط حالت هوشیاری	
۰/۹۹	۰/۸۱	-	دینداری

۱۲. روش اجرای تحقیق

با توجه به هدف پژوهش یعنی بررسی رابطه دینداری و هوش معنوی با دلبستگی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان، ابتدا پرسشنامه های دلبستگی، هوش معنوی و دینداری تنظیم و سپس با مراجعه به آموزش و پرورش و اخذ مجوز برای مدارس مقطع متوسطه دوم مورد مطالعه با اطمینان دادن به دانش آموزان در مورد محرمانه ماندن اطلاعات آنها و بیان توضیحات کافی، پرسشنامه ها در اختیار دانش آموزان قرار گرفت و پس از تکمیل جهت انجام عملیات آماری با نرم افزار Spss، داده ها تحلیل شد. برای تحلیل داده های توصیفی از آمار توصیفی (نمودار و جداول، توزیع درصد و فراوانی، شاخص های مرکزی و پراکندگی) و برای داده های استنباطی از آمار استنباطی (داده با آزمون کولموگروف-اسمیرنف، ماتریس همبستگی، رگرسیون چند متغیره) استفاده شد.

۱۳. تجزیه و تحلیل آماری

در این تحقیق، متناسب با متغیرهای مورد مطالعه و نوع داده های جمع آوری شده، به منظور توصیف آنان از شاخص های گرایش مرکزی، پراکندگی و توزیع نمره ها استفاده شد. در مرحله تحلیل آماری، با توجه به ماهیت مقیاس اندازه گیری که از نوع فاصله ای است و فرضیه های تحقیق برای تحلیل داده ها حسب مورد از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره استفاده شد. نتایج تفصیلی این محاسبه ها در این فصل در دو قسمت توصیفی و آزمون فرضیه تحقیق ارائه شده است.

۱-۱۳. شاخص های توصیفی متغیرها

۱-۱-۱۳: توصیف داده های جمعیت شناختی

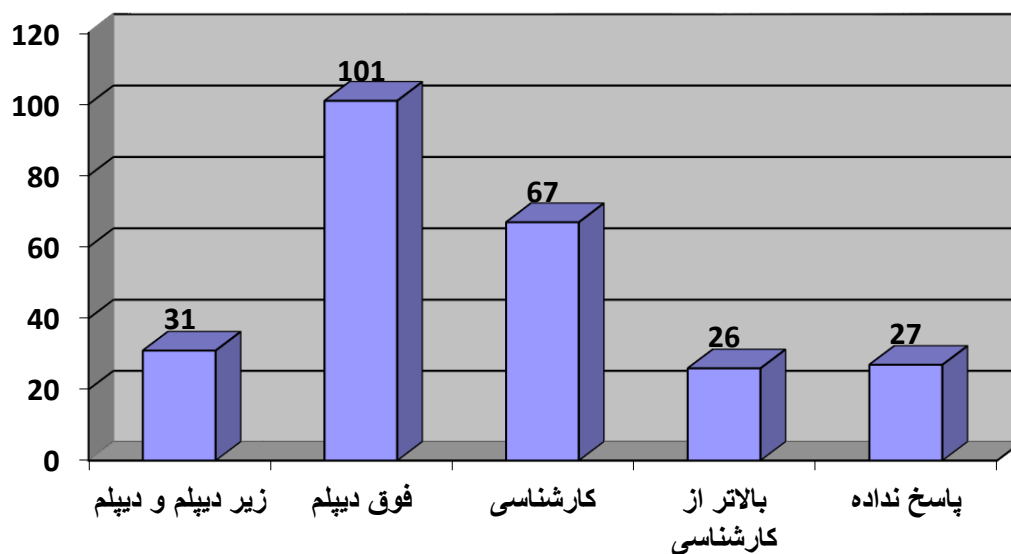
• سطح تحصیلات پدر

جدول ۴-۱ وضعیت شرکت کنندگان بر حسب سطح تحصیلات پدر

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد
زیر دیپلم و دیپلم	۳۱	۱۲/۳
فوق دیپلم	۱۰۱	۴۰/۱

کارشناسی	۶۷	۲۶/۶
بالتر از کارشناسی	۲۶	۱۰/۳
پاسخ نداده	۲۷	۱۰/۷
کل	۲۵۲	۱۰۰

با توجه به نتایج جدول ۴-۱ از ۲۵۲ نفر شرکت کننده در این مطالعه ۳۱ نفر (۱۲/۳ درصد) دارای پدران با سطح تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم، ۱۰۱ نفر (۴۰/۱ درصد) دارای پدران با سطح تحصیلات فوق دیپلم، ۶۷ نفر (۲۶/۶ درصد) دارای پدران با سطح تحصیلات کارشناسی، ۲۶ نفر (۱۰/۳ درصد) دارای پدران با سطح تحصیلات بالاتر از کارشناسی و ۲۷ نفر (۱۰/۷ درصد) سطح تحصیلات پدر خود را گزارش نکرده بودند. نمودار ۴-۱ نیز توزیع شرکت کنندگان بر حسب سطح تحصیلات پدر را نشان می دهد.

نمودار ۴-۱: نمودار ستونی توزیع شرکت کنندگان در متغیر سطح تحصیلات پدر

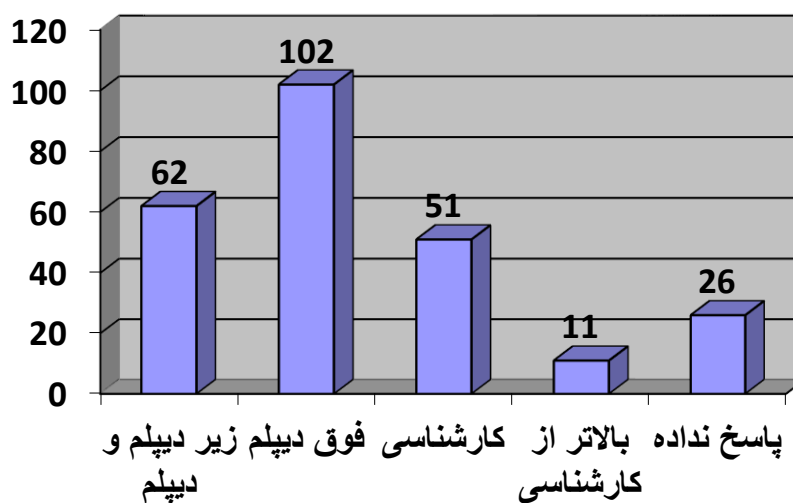
• سطح تحصیلات مادر

جدول ۴-۲: وضعیت شرکت کنندگان بر حسب سطح تحصیلات مادر

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد
زیر دیپلم و دیپلم	۶۲	۲۴/۶

فوق دیپلم	۱۰۲	۴۰/۵
کارشناسی	۵۱	۲۰/۲
بالتر از کارشناسی	۱۱	۴/۴
پاسخ نداده	۲۶	۱۰/۳
کل	۲۵۲	۱۰۰

با توجه به نتایج جدول ۴-۱ از ۲۵۲ نفر شرکت کننده در این مطالعه ۶۲ نفر (۲۴/۶ درصد) دارای مادران با سطح تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم، ۱۰۲ نفر (۴۰/۵ درصد) دارای مادران با سطح تحصیلات فوق دیپلم، ۵۱ نفر (۲۰/۲ درصد) دارای مادران با سطح تحصیلات کارشناسی، ۱۱ نفر (۴/۴ درصد) دارای پدران با سطح تحصیلات بالاتر از کارشناسی و ۲۶ نفر (۱۰/۳ درصد) سطح تحصیلات مادر خود را گزارش نکرده بودند. نمودار ۴-۲ نیز توزیع شرکت کنندگان بر حسب سطح تحصیلات مادر را نشان می دهد.

نمودار ۴-۲: نمودار ستونی توزیع شرکت کنندگان در متغیر سطح تحصیلات مادر

- توزیع متغیر دینداری

جدول ۴-۳: توزیع نمرات شرکت کنندگان در متغیر دینداری

گزینه ها	فراوانی	درصد
هرگز (۱-۱۰۲)	۰	۰

به ندرت (۱۰۳-۲۰۴)	۱	۰/۴
گاهی اوقات (۲۰۵-۳۰۶)	۶	۲/۴
معمولا (۳۰۷-۴۰۸)	۲۰	۷/۹
اکثر اوقات (۴۰۹-۵۱۰)	۶۱	۲۴/۲
همیشه (۵۱۱-۶۱۲)	۱۶۴	۶۵/۱

با توجه به نتایج جدول ۴-۳ از ۲۵۲ نفر شرکت کننده در این مطالعه ۰ نفر (۰ درصد) در دامنه ۱-۱۰۲، ۱ نفر (۰/۴ درصد) در دامنه ۱۰۳-۲۰۴، ۶ نفر (۲/۴ درصد) در دامنه ۲۰۵-۳۰۶، ۲۰ نفر (۷/۹ درصد) در دامنه ۳۰۷-۴۰۸، ۶۱ نفر (۲۴/۲ درصد) در دامنه ۴۰۹-۵۱۰ و ۱۶۴ نفر (۶۵/۱ درصد) در دامنه ۵۱۱-۶۱۲ قرار گرفته بودند.

• توزیع سبک های دلبستگی

جدول ۴-۴ توزیع نمرات شرکت کنندگان در سبک های دلبستگی

گزینه ها	سبک دلبستگی ایمن		سبک دلبستگی اجتنابی		سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کاملا مخالفم (۰)	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تا حدودی مخالفم (۶-۱)	۱	۰/۵	۱	۰/۵	۱	۰/۵
نه موافق و نه مخالف (۷-۱۲)	۸	۴/۱	۴	۲	۲	۱/۱
تا حدودی موافق (۱۸-۱۳)	۶۳	۳۲/۵	۶۹	۳۴/۸	۶۶	۳۵/۱
کاملا موافق (۱۹-۲۴)	۱۲۲	۶۲/۹	۱۲۴	۶۲/۶	۱۱۹	۶۳/۳

با توجه به نتایج جدول ۴-۴ از ۲۵۲ نفر شرکت کننده در این مطالعه، در سبک دلبستگی ایمن ۰ نفر (۰ درصد) نمره صفر، ۱ نفر (۰/۵ درصد) در دامنه نمره ۱-۶، ۸ نفر (۴/۱ درصد) در دامنه نمره ۷-۱۲، ۶۳ نفر (۳۲/۵ درصد) در دامنه نمره ۱۸-۱۳ و ۱۲۲ نفر (۶۲/۹ درصد) در دامنه نمره ۲۴-۱۹ قرار گرفته بودند.

در سبک دلبستگی اجتنابی ۰ نفر (۰ درصد) نمره صفر، ۱ نفر (۰/۵ درصد) در دامنه نمره ۱-۶، ۴ نفر (۲ درصد) در دامنه نمره ۷-۱۲، ۶۹ نفر (۳۴/۸ درصد) در دامنه نمره ۱۸-۱۳ و ۱۲۴ نفر (۶۲/۶ درصد) در دامنه نمره ۲۴-۱۹ قرار گرفته بودند.

در سبک دلبستگی ایمن ۰ نفر (۰ درصد) نمره صفر، ۱ نفر (۰/۵ درصد) در دامنه نمره ۱-۶، ۲ نفر (۱/۱ درصد) در دامنه نمره ۷-۱۲، ۶۶ نفر (۳۵/۱ درصد) در دامنه نمره ۱۸-۱۳ و ۱۱۹ نفر (۶۳/۳ درصد) در دامنه نمره ۲۴-۱۹ قرار گرفته بودند.

• توزیع ابعاد هوش معنوی

جدول ۴-۵ توزیع نمرات شرکت کنندگان در ابعاد هوش معنوی

گزینه ها		تفکر وجود انتقادی		تولید معنای شخصی		آگاهی متعالی		بسط حالت هوشیاری	
فراوانی (دامنه نمره)		درصد	فراوانی (دامنه نمره)	درصد	فراوانی (دامنه نمره)	درصد	فراوانی (دامنه نمره)	درصد	فراوانی (دامنه نمره)
کاملاً نادرست		۰	(۰)۰	۰	(۰)۰	۰	(۰)۰	۰/۴	(۰)۱
نادرست		۳/۲	(۱-۷)۸	۳/۶	(۱-۵)۹	۴	(۱-۷)۱۰	۴	(۱-۵)۱۰
تا حدودی درست		۷/۷	(۸-۱۴)۱۹	۶	(۶-۱۰)۱۵	۸/۱	(۸-۱۴)۲۰	۱۱/۷	(۶-۱۰)۲۹
بسیار درست		۲۳/۴	(۱۵-۲۱)۵۸	۲۵/۸	(۱۱-۱۵)۶۴	۲۳	(۱۵-۲۱)۵۷	۱۸/۵	(۱۱-۱۵)۴۶
کاملاً درست		۶۵/۷	(۲۲-۲۸)۱۶۳	۶۴/۵	(۲۰-۲۸)۱۶۰	۶۴/۹	(۲۸-۲۲)۱۶۱	۶۵/۳	(۲۰-۲۲)۱۶۲

با توجه به نتایج جدول ۴-۴ از ۲۵۲ نفر شرکت کننده در این مطالعه، در تفکر وجودی انتقادی ۰ نفر (۰ درصد) نمره صفر، ۸ نفر (۳/۲ درصد) در دامنه نمره ۱-۷، ۱۹ نفر (۷/۷ درصد) در دامنه نمره ۸-۱۴، ۵۸ نفر (۲۳/۴ درصد) در دامنه نمره ۱۵-۲۱ و ۱۶۳ نفر (۶۵/۷ درصد) در دامنه نمره ۲۲-۲۸ قرار گرفته بودند.

در تولید معنای شخصی ۰ نفر (۰ درصد) نمره صفر، ۹ نفر (۳/۶ درصد) در دامنه نمره ۵-۱، ۱۵ نفر (۶ درصد) در دامنه نمره ۱۰-۶، ۶۴ نفر (۲۵/۸ درصد) در دامنه نمره ۱۵-۱۱ و ۱۶۰ نفر (۶۴/۵ درصد) در دامنه نمره ۲۰-۱۶ قرار گرفته بودند.

در آگاهی متعالی ۰ نفر (۰ درصد) نمره صفر، ۱۰ نفر (۴ درصد) در دامنه نمره ۷-۱، ۲۰ نفر (۸/۱ درصد) در دامنه نمره ۱۴-۸، ۵۷ نفر (۲۳ درصد) در دامنه نمره ۲۱-۱۵ و ۱۶۱ نفر (۶۴/۹ درصد) در دامنه نمره ۲۸-۲۲ قرار گرفته بودند.

در بسط حالت هوشیاری ۱ نفر (۰/۴ درصد) نمره صفر، ۱۰ نفر (۴ درصد) در دامنه نمره ۵-۱، ۲۹ نفر (۱۱/۷ درصد) در دامنه نمره ۱۰-۶، ۴۶ نفر (۱۸/۵ درصد) در دامنه نمره ۱۵-۱۱ و ۱۶۲ نفر (۶۵/۳ درصد) در دامنه نمره ۲۰-۱۶ قرار گرفته بودند.

۱۳-۱-۲: شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

در جدول ۴-۶ شاخص های توصیفی میانگین، انحراف استاندارد، کمینه و بیشینه نمره های شرکت کنندگان در مطالعه در متغیرهای مورد بررسی را نشان می دهد. نتایج نشان داد میانگین و انحراف استاندارد سبک دلبستگی ایمن ($M=21/34, SD=4/67$)، اجتنابی ($M=21/46, SD=4/36$)، و دوسوگرا/اضطرابی ($M=21/5, SD=4/42$) می باشد.

میانگین و انحراف استاندارد ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی ($M=29/53, SD=5/81$)، تولید معنای شخصی ($M=21/1, SD=4/12$)، آگاهی متعالی ($M=29/1, SD=5/92$) و بسط حالت هوشیاری ($M=20/73, SD=4/4$) می باشد.

میانگین و انحراف استاندارد دینداری ($M=526/29, SD=87/68$).

جدول ۴-۶: شاخص های توصیفی نمره های شرکت کنندگان در متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	کمینه نمره	بیشینه نمره
سبک دلبستگی	ایمن	252	۲۱/۳۴	۴/۶۷	۶	۳۰
	اجتنابی	252	۲۱/۴۶	۴/۳۶	۶	۳۰
	دوسوگرا/اضطرابی	252	۲۱/۵	۴/۴۲	۶	۳۰
هوش معنوی	تفکر وجودی انتقادی	252	۲۹/۵۳	۵/۸۱	۱۱	۳۵
	تولید معنای شخصی	252	۲۱/۱	۴/۱۲	۷	۲۵

۳۵	۹	۵/۹۲	۲۹/۱	252	آگاهی متعالی	
۲۵	۵	۴/۴	۲۰/۷۳	252	بسط حالت هوشیاری	
۶۱۲	۱۶۶	۸۷/۶۸	۵۲۶/۲۹	252	-	دینداری

۱۳-۱-۳: توزیع متغیرهای مورد مطالعه

جدول ۴-۷ نحوه توزیع متغیرهای مورد مطالعه را از لحاظ نرمال بودن نشان می دهد. نتایج نشان داد کلیه متغیرها بر حسب شاخص کولموگروف-اسمیرنف نرمال نیستند اما از آنجایی که این شاخص در نمونه های بزرگ معنادار است در صورتی که دو شاخص کجی و کشیدگی بین ± 2 باشد شرط نرمال بودن پذیرفته می شود. که در این مطالعه همه متغیرها دارای کجی و کشیدگی بین ± 2 بودند.

جدول ۴-۷: شاخص های وضعیت توزیع متغیرهای پژوهش

متغیر	مولفه	کجی	کشیدگی	کولموگروف-اسمیرنف	درجه آزادی	سطح معناداری
سبک دلبستگی	ایمن	-۰/۳۸	-۰/۳	۰/۱۱۱	252	۰/۰۰۰
	اجتنابی	-۰/۳۲	۰/۱	۰/۰۸۳	252	۰/۰۰۰
	دوسوگرا/اضطرابی	-۰/۲۴	-۰/۳۲	۰/۰۸۴	252	۰/۰۰۰
هوش معنوی	تفکر وجودی انتقادی	-۱/۲۸	۱/۰۳	۰/۲۱۳	252	۰/۰۰۰
	تولید معنای شخصی	-۱/۳۷	۱/۵۶	۰/۱۹	252	۰/۰۰۰
	آگاهی متعالی	-۱/۱۱	۰/۴۹	۰/۱۹۳	252	۰/۰۰۰
	بسط حالت هوشیاری	-۱/۲۱	۰/۷۷	۰/۱۹۸	252	۰/۰۰۰
دینداری	-	-۱/۲۶	۱/۱۳	۰/۲۳۱	252	۰/۰۰۰

۱۳-۲. آزمون فرضیه های تحقیق

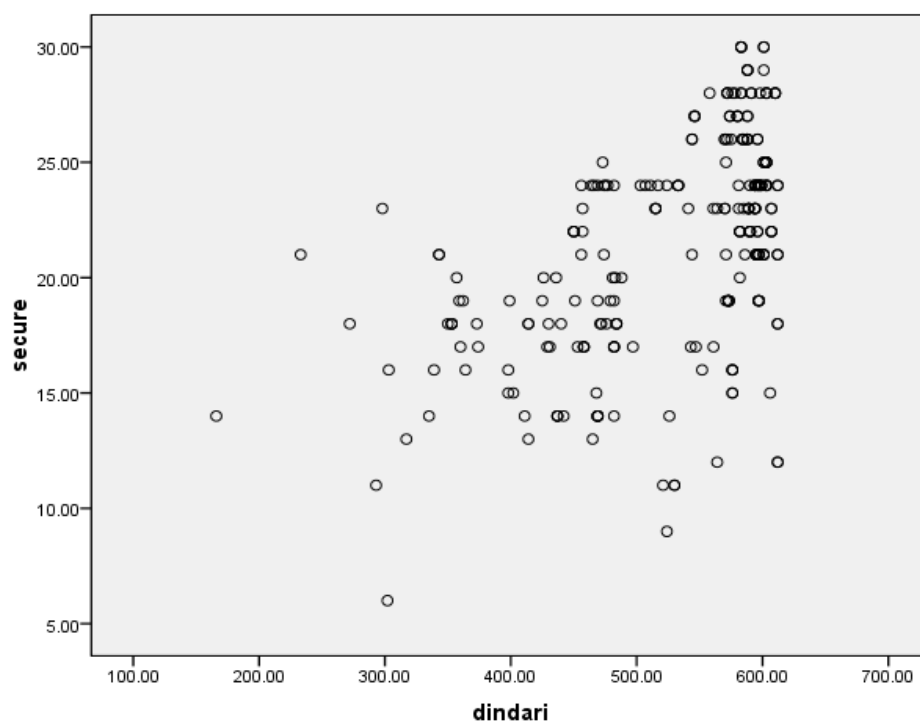
۱۳-۲-۱: ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

فرضیه فرعی اول: بین دینداری و دلبستگی ایمن در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول ۴-۸ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی ایمن ($r=0.525, P<0.01$)، مثبت و معنی دار است.

جدول ۴-۸ رابطه بین متغیرهای پژوهش

متغیر	سبک دلبستگی ایمن
دینداری	۰/۵۲۵**

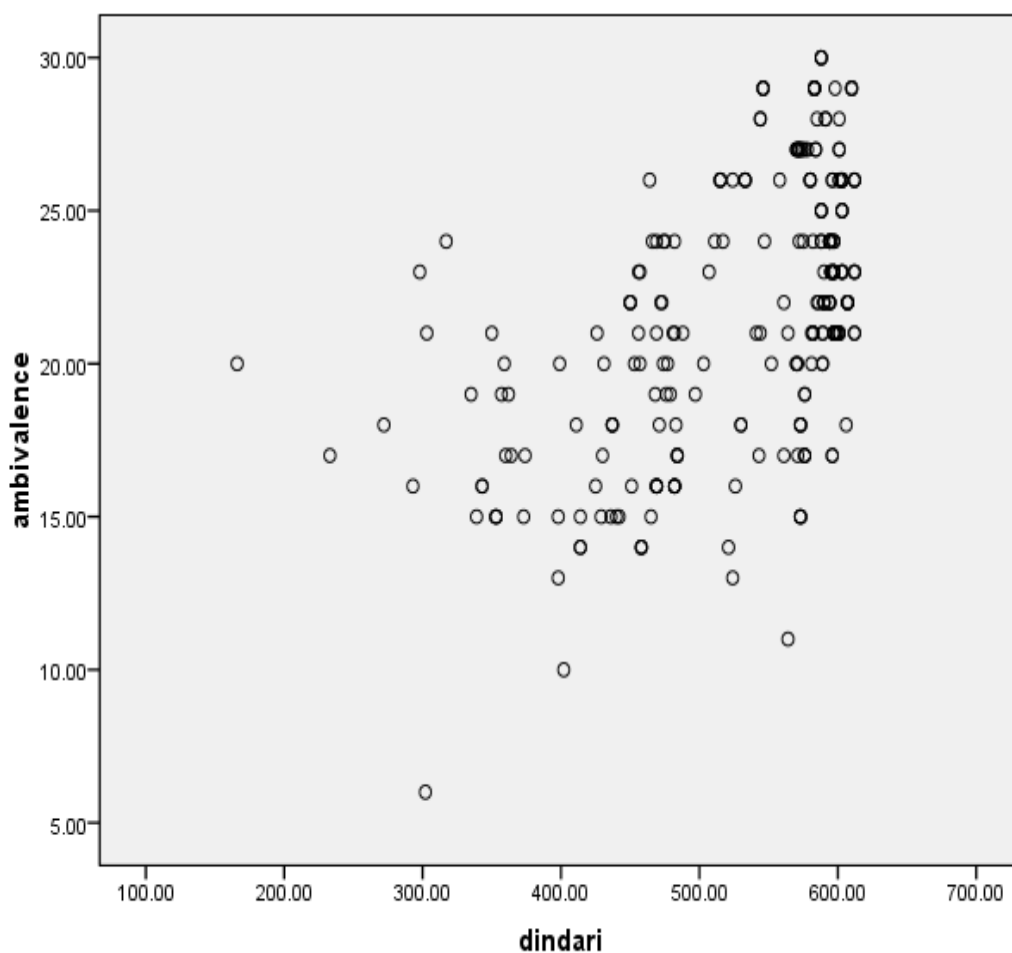
۳-۴ نمودار پراکندگی بین دینداری و سبک دلبستگی ایمن

فرضیه فرعی دوم: بین دینداری و دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول ۹-۴ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی ($r=0/536, P<0/01$)، مثبت و معنی دار است.

جدول ۹-۴ رابطه بین متغیرهای پژوهش

متغیر	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی
دینداری	$0/536^{**}$

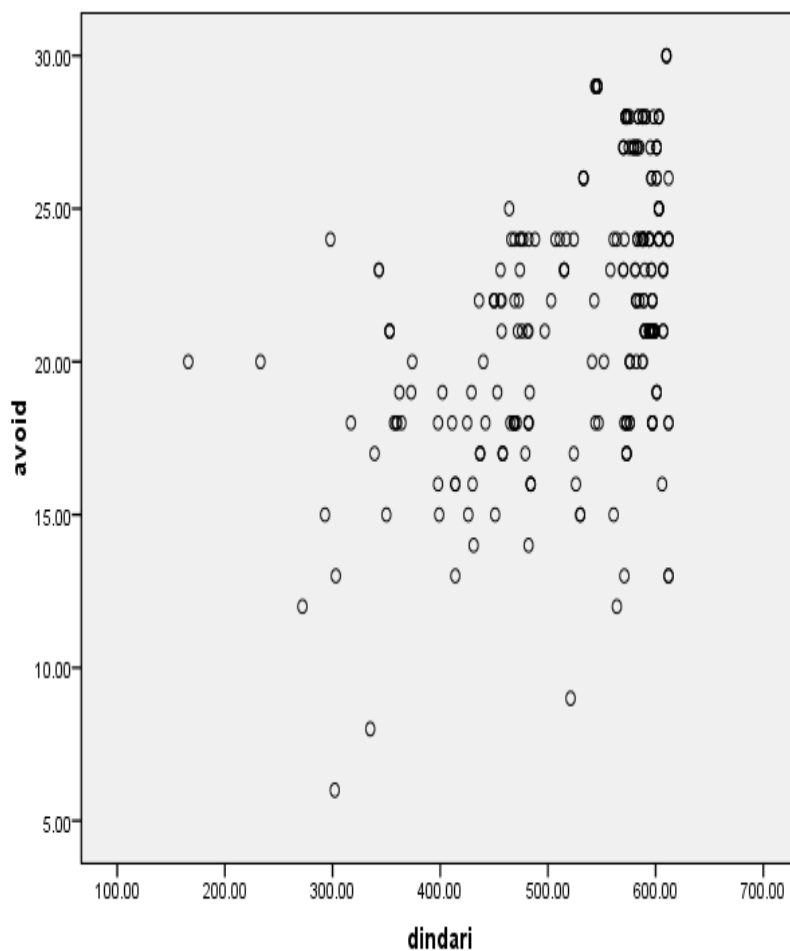
۴-۵ نمودار پراکندگی بین دینداری و سبک دلبستگی دوسوگرا

فرضیه فرعی سوم: بین دینداری و دلبستگی اجتنابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول ۴-۱۰ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی اجتنابی ($r=0/463, P<0/01$)، مثبت و معنی دار است.

جدول ۴-۱۰ رابطه بین متغیرهای پژوهش

متغیر	سبک دلبستگی اجتنابی
دینداری	$0/463^{**}$

۶-۴ نمودار پراکندگی بین دینداری و سبک دلبستگی اجتنابی

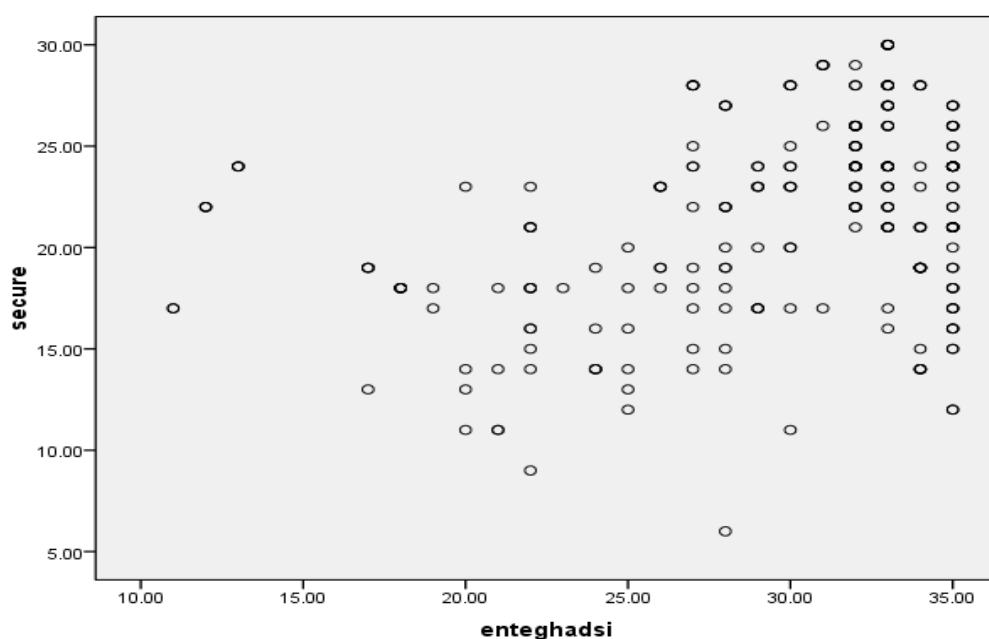
فرضیه فرعی چهارم: بین هوش معنوی و دلبستگی ایمن در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد.

جدول ۱۱-۴ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین سبک دلبستگی ایمن با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی ($r=0/336, P<0/01$)، تولید معنای شخصی ($r=0/374, P<0/01$)، آگاهی متعالی ($r=0/386, P<0/01$)، و بسط حالت هوشیاری ($r=0/365, P<0/01$)، مثبت و معنی دار است.

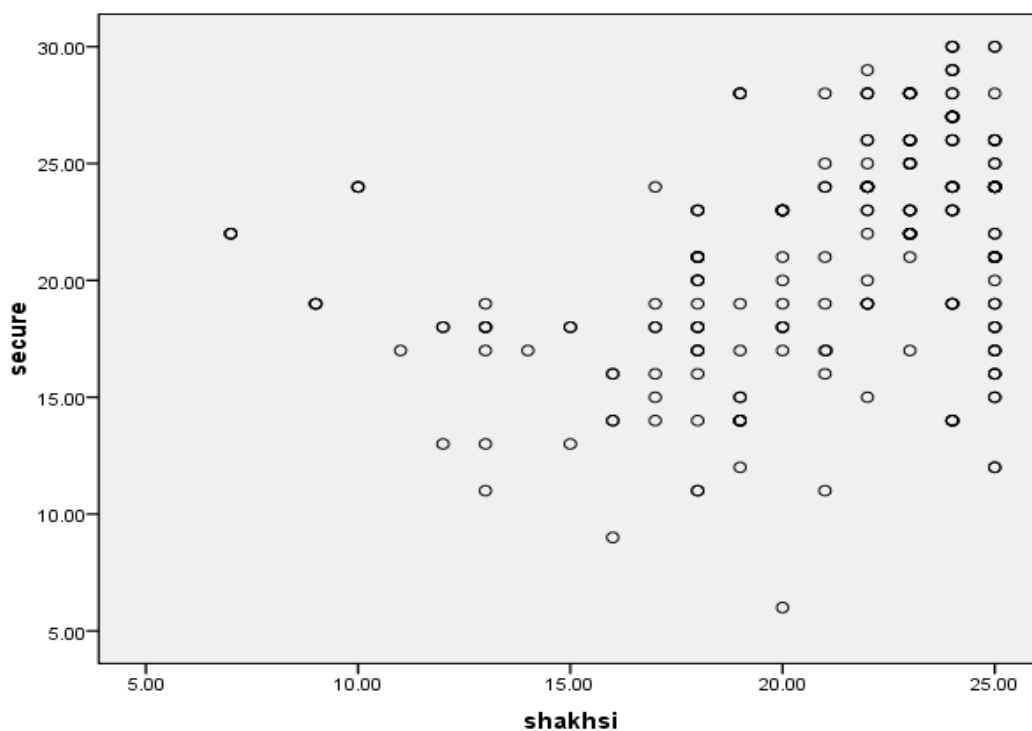
جدول ۱۱-۴ رابطه بین متغیرهای پژوهش

متغیر	سبک دلبستگی ایمن

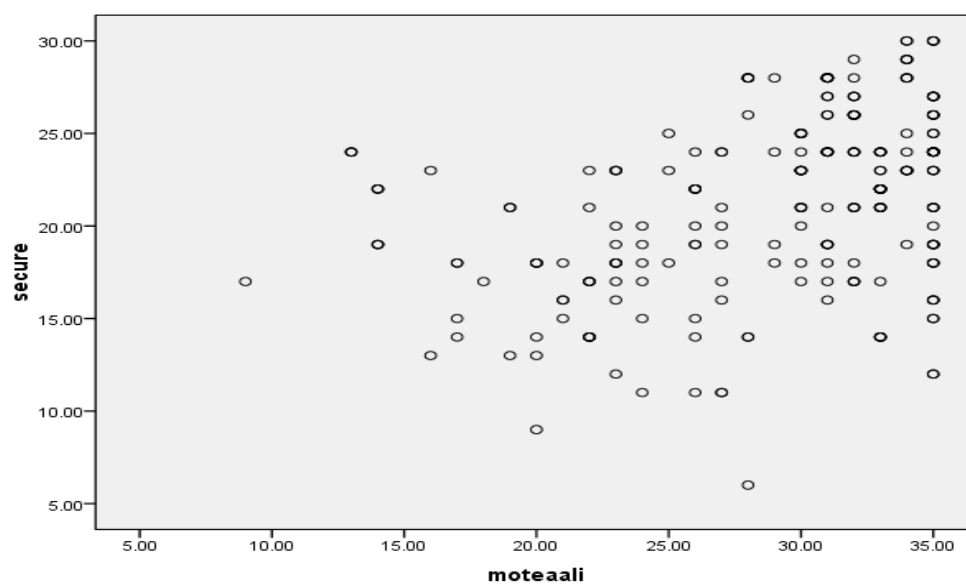
تفکر وجودی انتقادی	۰/۳۳۶**
تولید معنای شخصی	۰/۳۷۴**
آگاهی متعالی	۰/۳۸۶**
بسط حالت هوشیاری	۰/۳۶۵**

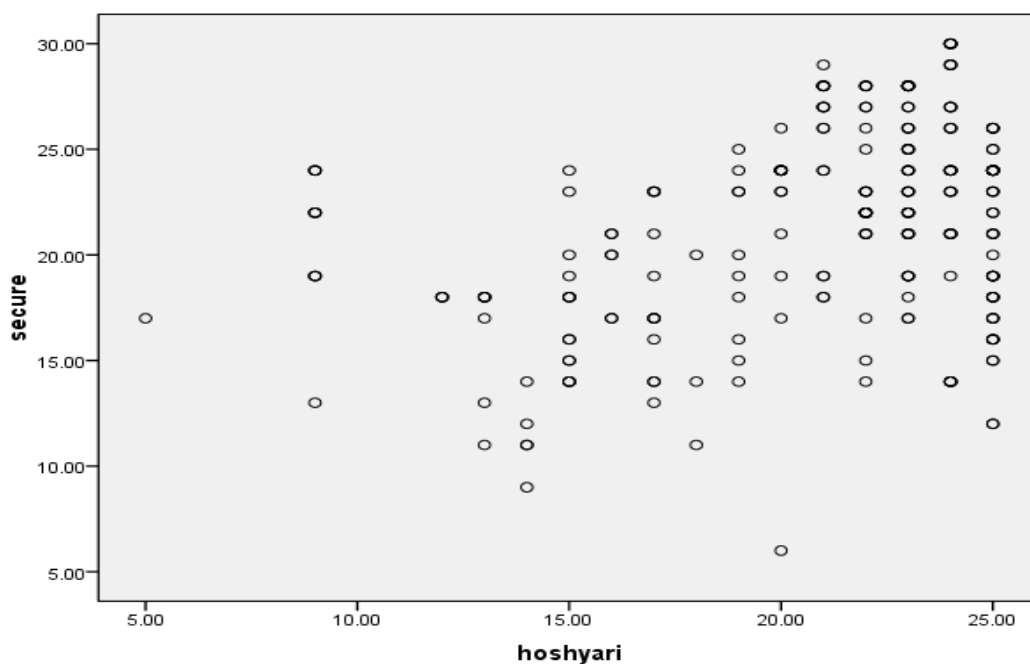
۷-۴ نمودار پراکندگی بین تفکر وجودی انتقادی و سبک دلبستگی ایمن

۸-۴ نمودار پراکندگی بین تولید معنای شخصی و سبک دلبستگی ایمن

۹-۴ نمودار پراکندگی بین آگاهی متعالی و سبک دلبستگی ایمن

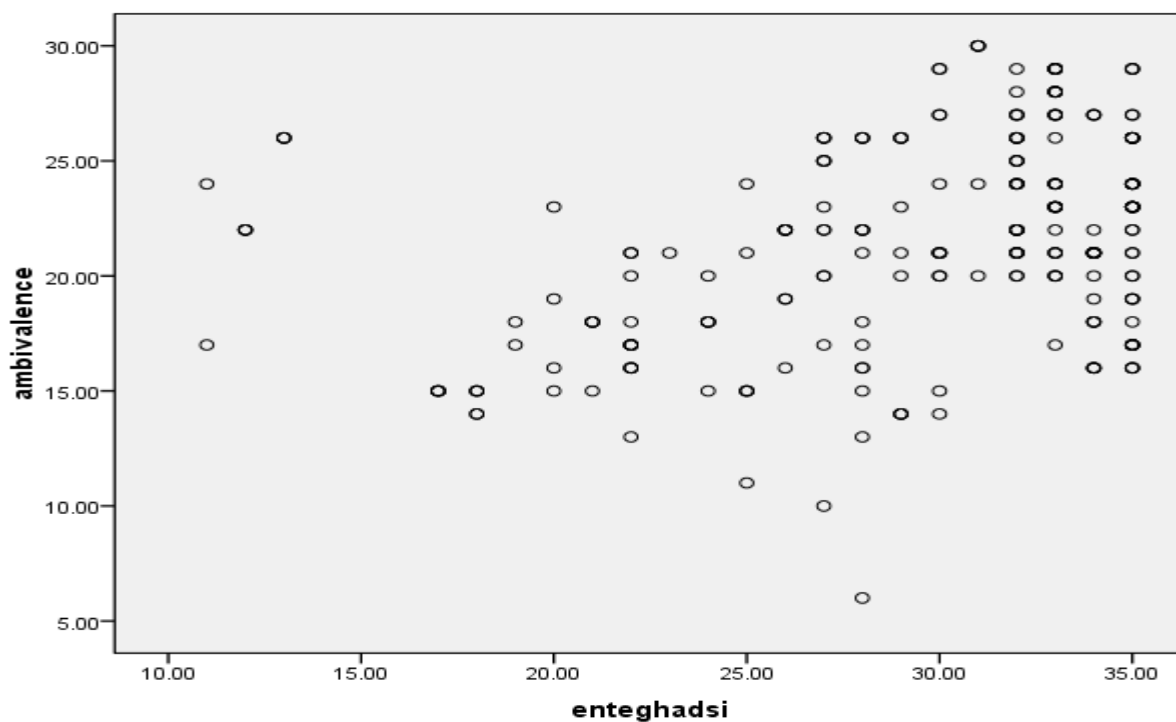
۴-۱۰ نمودار پراکندگی بین بسط حالت هوشیاری و سبک دلبستگی ایمن

فرضیه فرعی پنجم: بین هوش معنوی و دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد.

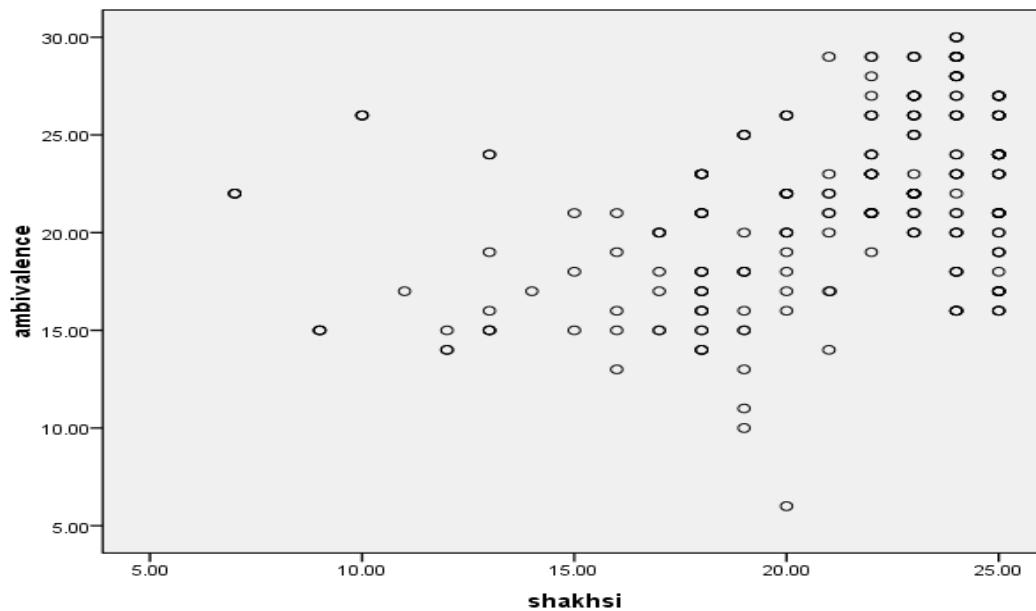
جدول ۴-۱۲ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی ($r=0/357, P<0/01$)، تولید معنای شخصی ($r=0/401, P<0/01$)، آگاهی متعالی ($r=0/425, P<0/01$) و بسط حالت هوشیاری ($r=0/389, P<0/01$)، مثبت و معنی دار است.

جدول ۴-۱۲ رابطه بین متغیرهای پژوهش

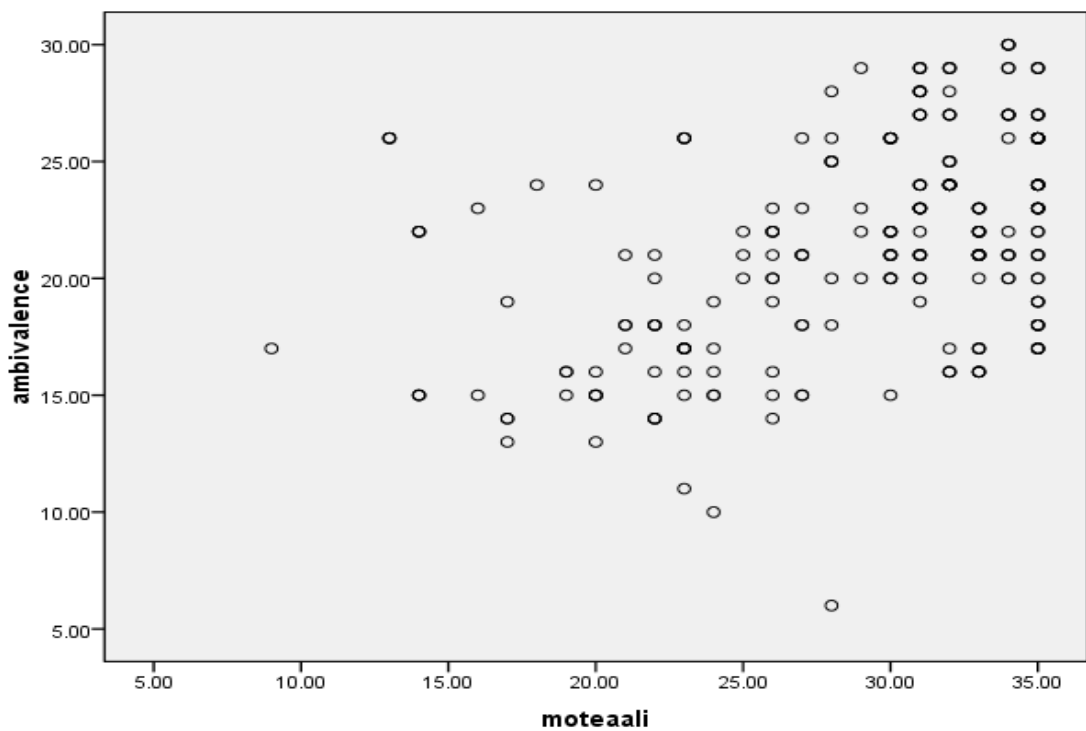
متغیر	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی
تفکر وجودی انتقادی	$0/357^{**}$
تولید معنای شخصی	$0/401^{**}$
آگاهی متعالی	$0/425^{**}$
بسط حالت هوشیاری	$0/389^{**}$

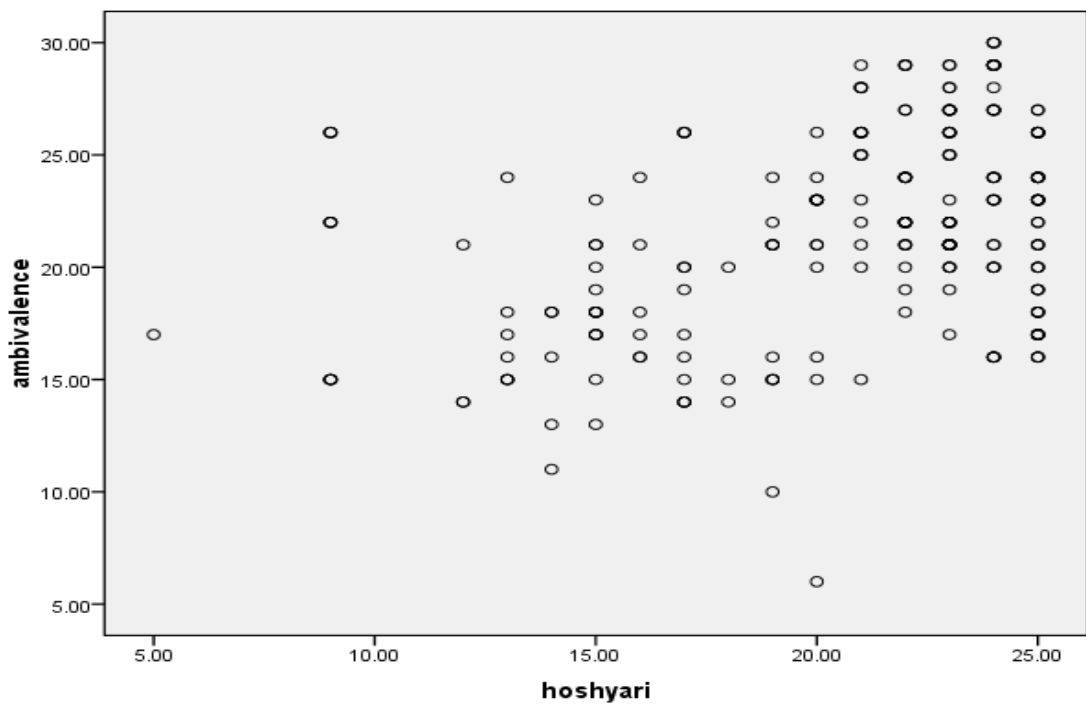
۴-۱۱ نمودار پراکندگی بین تفکر وجودی انتقادی و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی

۴-۱۲ نمودار پراکندگی بین تولید معنای شخصی و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی

۱۳-۴ نمودار پراکندگی بین آگاهی متعالی و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی

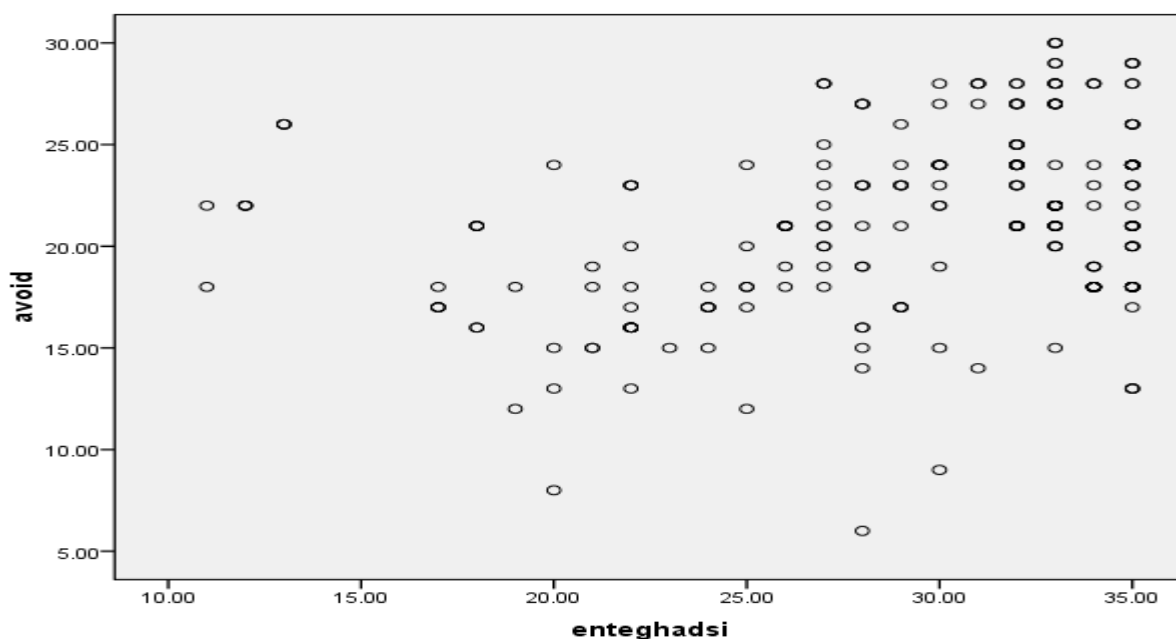
۱۴-۴ نمودار پراکندگی بین بسط حالت هوشیاری و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی

فرضیه فرعی ششم: بین هوش معنوی و دلبستگی اجتنابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد.

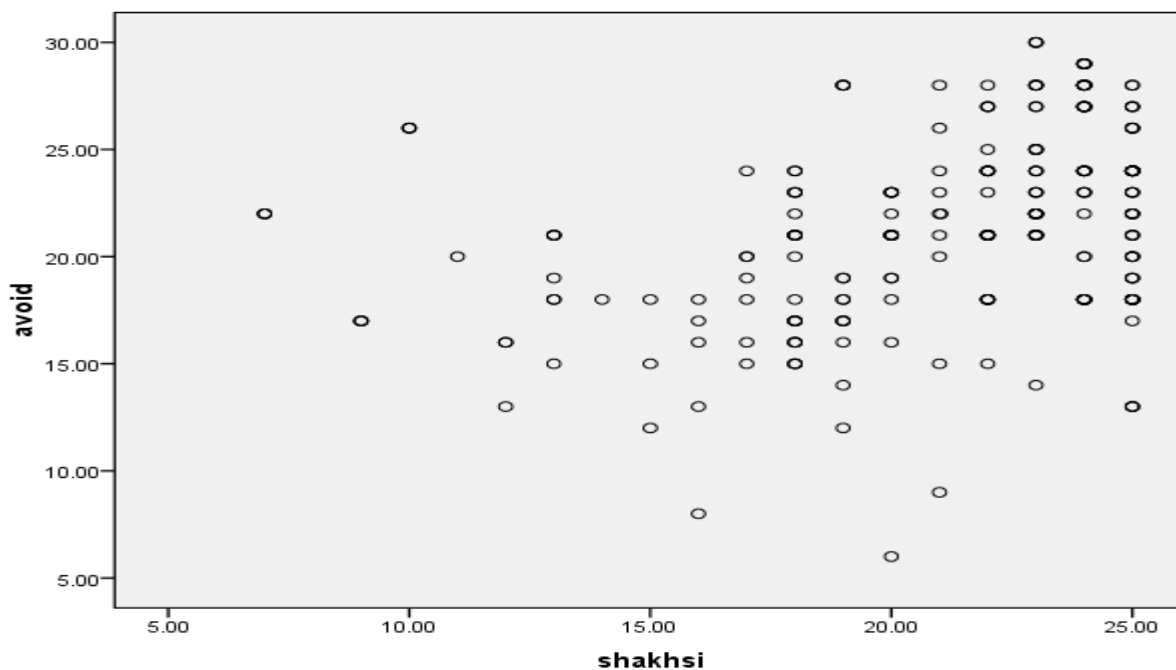
جدول ۴-۱۳ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی ($r=0/294, P<0/01$)، تولید معنای شخصی ($r=0/343, P<0/01$)، آگاهی متعالی ($r=0/348, P<0/01$) و بسط حالت هوشیاری ($r=0/329, P<0/01$)، مثبت و معنی دار است.

جدول ۴-۱۳ رابطه بین متغیرهای پژوهش

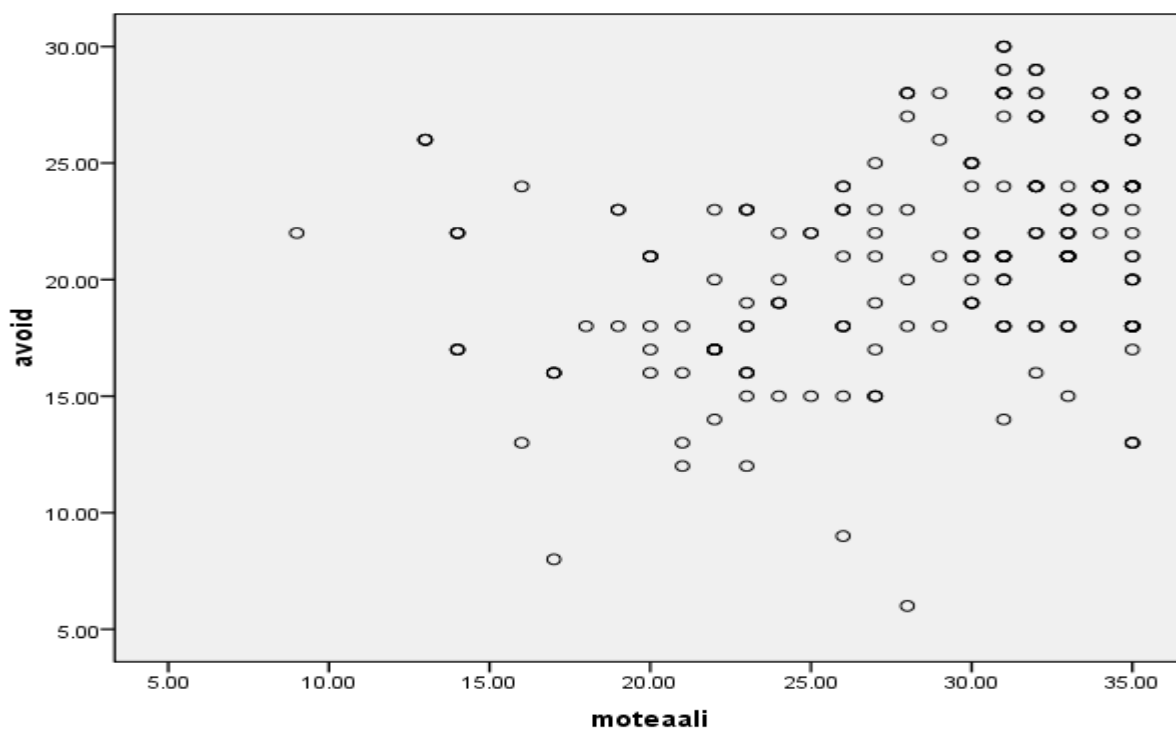
متغیر	سبک دلبستگی اجتنابی
تفکر وجودی انتقادی	۰/۲۹۴**
تولید معنای شخصی	۰/۳۴۳**
آگاهی متعالی	۰/۳۴۸**
بسط حالت هوشیاری	۰/۳۲۹**

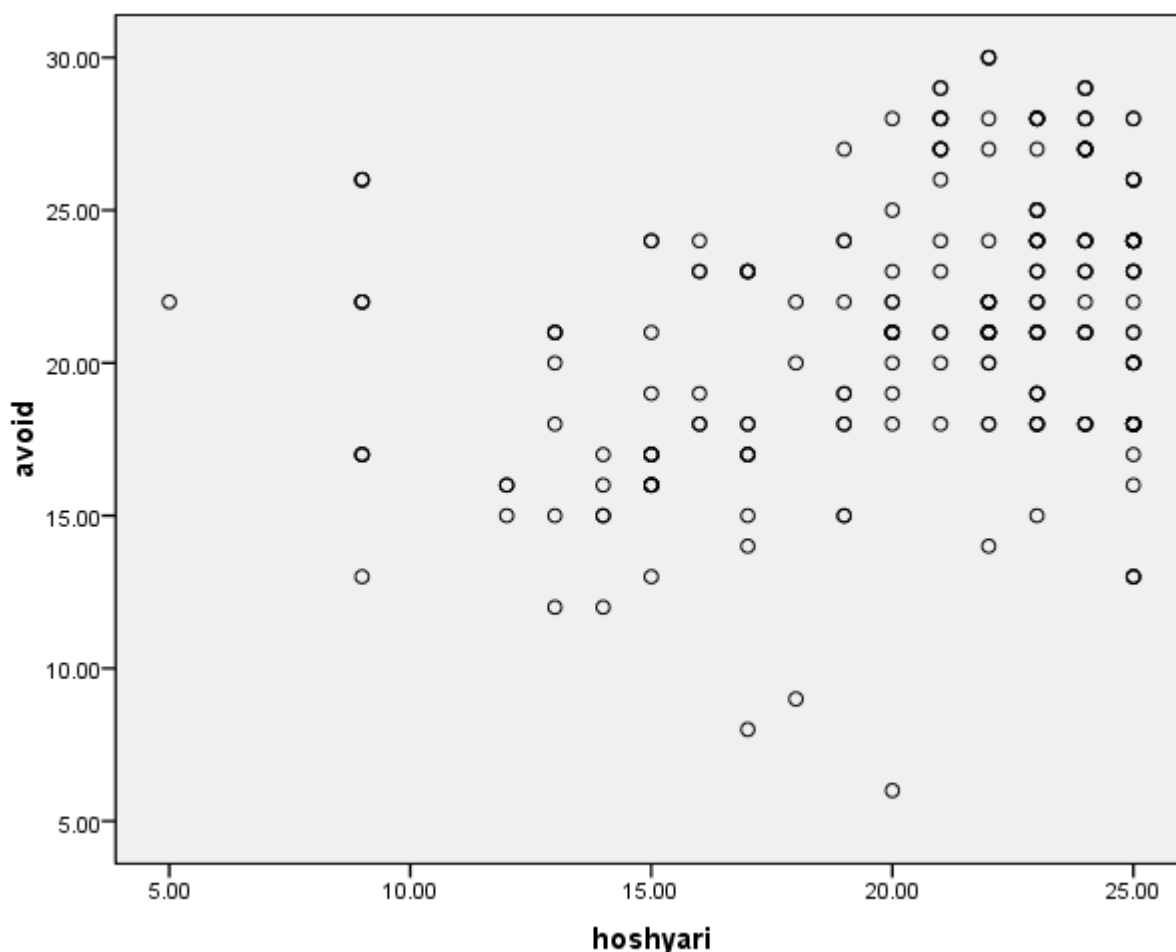
۱۵-۴ نمودار پراکندگی بین تفکر وجودی انتقادی و سبک دلبستگی اجتنابی

۱۶-۴ نمودار پراکندگی بین تولید معنای شخصی و سبک دلبستگی اجتنابی

۱۷-۴ نمودار پراکندگی بین آگاهی متعالی و سبک دلبستگی اجتنابی

۱۸-۴ نمودار پراکندگی بین بسط حالت هوشیاری و سبک دلبستگی اجتنابی

فرضیه فرعی ششم: سبک های دلبستگی پیش بینی کننده دینداری و هوش معنوی دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان هستند.

جدول ۴-۱۴ نتایج رگرسیون چندمتغیره پیش بینی دینداری و هوش معنوی دانش آموزان متوسطه را بر حسب سبک های دلبستگی نشان می دهد. نتایج نشان داد سبک دلبستگی ایمن ($\beta=0.079, t=2.91, p<0.01, R^2=0.034$)، پیش بینی کننده مثبت و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی ($\beta=-0.323, t=-3.03, p<0.01, R^2=0.036$)، پیش بینی کننده منفی دینداری هستند اما سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta=-0.122, t=-0.62, p>0.05, R^2=0.002$)، پیش بینی کننده معنی دار دینداری نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی ($\beta=0/181, t=2/38, p<0/01, R^2=0/023$)، پیش بینی کننده مثبت و معنی دار تفکر وجودی انتقادی است اما سبک دلبستگی ایمن ($\beta=0/258, t=1/25, p>0/05, R^2=0/006$)، و سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta=-0/264, t=-0/52, p>0/05, R^2=0/001$)، پیش بینی کننده معنی دار تفکر وجودی انتقادی نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی ($\beta=-0/326, t=-2/66, p<0/01, R^2=0/028$)، پیش بینی کننده منفی و معنی دار تولید معنای شخصی است اما سبک دلبستگی ایمن ($\beta=0/083, t=1/04, p>0/05, R^2=0/004$)، و سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta=-0/206, t=-0/07, p>0/05, R^2=0/000$)، پیش بینی کننده معنی دار تولید معنای شخصی نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی ($\beta=-0/284, t=-3/19, p<0/01, R^2=0/04$)، پیش بینی کننده منفی و معنی دار آگاهی متعالی است اما سبک دلبستگی ایمن ($\beta=0/051, t=1/05, p>0/05, R^2=0/005$)، و سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta=-0/166, t=-0/4, p>0/05, R^2=0/001$)، پیش بینی کننده معنی دار آگاهی متعالی نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی ($\beta=0/155, t=2/56, p<0/05, R^2=0/026$)، پیش بینی کننده مثبت و معنی دار بسط حالت هوشیاری است اما سبک دلبستگی ایمن ($\beta=0/079, t=1/16, p>0/05, R^2=0/006$)، و سبک دلبستگی اجتنابی ($\beta=-0/151, t=-0/24, p>0/05, R^2=0/000$)، پیش بینی کننده معنی دار بسط حالت هوشیاری نبود.

جدول ۴-۱۴: خلاصه ضرایب رگرسیون چند متغیره ($N=252$)

ملاک	پیش بینی کننده ها	F	ضرایب استاندارد نشده	خطای استاندارد شده	ضرایب استاندارد شده	t	مجذور همبستگی نیمه تفکیکی
تفکری	سبک دلبستگی ایمن	۸/۴۹	۶/۲۱	۲/۱۳	۰/۰۷۹	۲/۹۱**	۰/۰۳۴
	سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۳۸	-۱/۳۱	۲/۱	-۰/۱۲۲	-۰/۶۲	۰/۰۰۲
	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی	۹/۲۱	۵/۸۸	۱/۹۳	-۰/۳۲۳	-۳/۰۳**	۰/۰۳۶
تولید معنای شخصی	سبک دلبستگی ایمن	۱/۵۸	۰/۲۰۵	۰/۱۶۳	۰/۲۵۸	۱/۲۵	۰/۰۰۶
	سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۲۷	-۰/۰۸۴	۰/۱۶۱	-۰/۲۶۴	-۰/۵۲	۰/۰۰۱
	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی	۵/۶۷	۰/۳۵۲	۰/۱۴۸	۰/۱۸۱	۲/۳۸*	۰/۰۲۳

۰/۰۰۴	۱/۰۴	۰/۰۸۳	۰/۱۱۳	۰/۱۱۸	۱/۰۹	سبک دلبستگی ایمن	تفاوت
۰/۰۰۰	-۰/۰۷	-۰/۲۰۶	۰/۱۱۲	-۰/۰۰۸	۰/۰۰۵	سبک دلبستگی اجتنابی	معنای
۰/۰۲۸	-۲/۶۶*	-۰/۳۲۶	۰/۱۰۳	-۰/۲۷۴	۷/۰۸	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی	تفسیری
۰/۰۰۵	۱/۰۵	۰/۰۵۱	۰/۱۶۱	۰/۱۷	۱/۱۱	سبک دلبستگی ایمن	آگاهی
۰/۰۰۱	-۰/۴	-۰/۱۶۶	۰/۱۵۹	-۰/۰۶۴	۰/۱۶	سبک دلبستگی اجتنابی	معنای
۰/۰۴	-۳/۱۹*	-۰/۲۸۴	۰/۱۴۶	-۰/۴۶۷	۱۰/۱۹	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی	تفسیری
۰/۰۰۶	۱/۱۶	۰/۰۷۹	۰/۱۲۲	۰/۱۴۲	۱/۳۵	سبک دلبستگی ایمن	تفاوت
۰/۰۰۰	-۰/۲۴	-۰/۱۵۱	۲۰/۰۶/۱۲	-۰/۰۲۹	۰/۰۵۸	سبک دلبستگی اجتنابی	معنای
۰/۰۲۶	۲/۵۶*	۰/۱۵۵	۰/۱۱	۰/۲۸۳	۶/۵۷	سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی	تفسیری

۱۴-۳. نتایج فرضیه های تحقیق

فرضیه فرعی اول: بین دینداری و دلبستگی ایمن در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی ایمن، مثبت و معنی دار است.

فرضیه فرعی دوم: بین دینداری و دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، مثبت و معنی دار است.

فرضیه فرعی سوم: بین دینداری و دلبستگی اجتنابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی اجتنابی، مثبت و معنی دار است.

فرضیه فرعی چهارم: بین هوش معنوی و دلبستگی ایمن در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین سبک دلبستگی

ایمن با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی آگاهی متعالی، و بسط حالت هوشیاری، مثبت و معنی دار است.

فرضیه فرعی پنجم: بین هوش معنوی و دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی، و بسط حالت هوشیاری، مثبت و معنی دار است.

فرضیه فرعی ششم: بین هوش معنوی و دلبستگی اجتنابی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان رابطه معنی دار وجود دارد. نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می دهد. نتایج نشان داد رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی با ابعاد هوش معنوی همچون تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی، و بسط حالت هوشیاری، مثبت و معنی دار است.

فرضیه فرعی هفتم: سبک های دلبستگی پیش بینی کننده دینداری و هوش معنوی دانش آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان رفسنجان هستند. نتایج رگرسیون چندمتغیره پیش بینی دینداری و هوش معنوی دانش آموزان متوسطه را بر حسب سبک های دلبستگی نشان می دهد. نتایج نشان داد سبک دلبستگی ایمن، پیش بینی کننده مثبت و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده منفی دینداری هستند اما سبک دلبستگی اجتنابی، پیش بینی کننده معنی دار دینداری نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده مثبت و معنی دار تفکر وجودی انتقادی است اما سبک دلبستگی ایمن و سبک دلبستگی اجتنابی، پیش بینی کننده معنی دار تفکر وجودی انتقادی نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده منفی و معنی دار تولید معنای شخصی است اما سبک دلبستگی ایمن، و سبک دلبستگی اجتنابی، پیش بینی کننده معنی دار تولید معنای شخصی نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده منفی و معنی دار آگاهی متعالی است اما سبک دلبستگی ایمن، و سبک دلبستگی اجتنابی، پیش بینی کننده معنی دار آگاهی متعالی نبود.

نتایج نشان داد سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده مثبت و معنی دار بسط حالت هوشیاری است اما سبک دلبستگی ایمن و سبک دلبستگی اجتنابی، پیش بینی کننده معنی دار بسط حالت هوشیاری نبود.

۱۵. بحث و بررسی نتایج

نتایج نشان داد رابطه بین دینداری و سبک دلبستگی ایمن، سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، سبک دلبستگی اجتنابی مثبت و معنی دار است. همچنین نتایج نشان داد رابطه بین انواع سه گانه سبک دلبستگی با ابعاد هوش معنوی همچون

تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی آگاهی متعالی، و بسط حالت هوشیاری، مثبت و معنی دار است. همچنین سبک دلبستگی ایمن، پیش بینی کننده مثبت و سبک دلبستگی دوسوگرا/اضطرابی، پیش بینی کننده منفی دینداری هستند. با توجه به اینکه افراد با سبک ایمن روابط اجتماعی بالایی دارند و از احساس امنیت در آنها نهاده می گردد، به دین و دینداری بیشتر توجه می کنند، افراد با دلبستگی ایمن وقتی در خانواده های مذهبی و متدین رشد می کنند به خاطر داشتن روابط مذهبی و دین داری بالا و ارتباط سالم بین فرزندان و والدین می توان سبک دلبستگی را تقویت کننده دینداری دانست و از همین رو دلبستگی ایمن پیش بینی کننده مثبت دینداری است. در حالی که افراد با سبک دوسوگرا، به دلیل آشفتگی و اضطراب که در آنها رشد یافته است در خانواده هر چند مذهبی دچار نوعی دوگانگی بوده و گاهی بدلیل همین آشفتگی و دوسویگی که در آنها وجود دارد از دین به عنوان عاملی منفی و ارزنده یاد می کنند که این دلیل خوبی است برای پیش بینی منفی دلبستگی دوسوگرا از دینداری است.

منابع:

منابع فارسی

- ۱- احمدی، جعفر، (۱۳۸۸) از موج به اوج: بحثی پیرامون هوش معنوی و معنی داری زندگی، همایش ملی معنی داری زندگی، شماره ۲، ص ۲۱-۲۵.
- ۲- اسحاق حسینی، کتایون، قراگوزلو، سمیه، قراگوزلو، زهرا. (۱۳۹۱). نگرشی بر مفهوم هوش معنوی در سازمان، فصلنامه علمی- ترویجی مطالعات منابع انسانی، سال دوم، شماره ششم، زمستان.
- ۳- برات دستجردی، نگین، صیادی، سمیه. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه های اجتماعی براغتیاد اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه های پیام نور اصفهان، مجله تحقیقات علوم رفتاری، دوره ۱۰، ش ۵، ص ۳۳۲-۳۴۱.
- ۴- بشارت، محمدعلی، خواجهی، زینب، پورخاقان، فاطمه. (۱۳۹۱). نقش واسطه ای ناگویی هیجانی در رابطه بین سبک های دلبستگی و عملکرد جنسی، رویش روان شناسی، سال ۱، ش ۴، زمستان.
- ۵- بیگدلی، ایمان الله، نجفی، محمود، رستمی، مریم. (۱۳۹۲) رابطه سبک های دلبستگی، تنظیم هیجانی و تاب آوری با بهزیستی روانی در دانشجویان علوم پزشکی، مجله ایرانی در علوم پزشکی، دوره ۱۴، ش ۹، ص ۷۲۱-۷۲۹، آذر.
- ۶- پالس، دانیل (۱۳۸۲). هفت نظریه در باب دین، ترجمه محمد عزیز بختیاری، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
- ۷- توکلی، نازلی؛ جمهری، فرهاد و فرخی، نورعلی، ۱۳۹۳، رابطه سبک های دلبستگی و ترس از ارزیابی منفی با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان، فصلنامه فناوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۵ (۲): ۶۱-۷۷.

- ۸- حق شناس، مرتضی، نور بالا، احمد علی، اکابری، سید آرش، نجاتی لائین، وحید، صالحی، منصوره، طیبی، زهرا. (۱۳۸۹). بررسی رابطه هوش معنوی و سبکهای دلبستگی دانشجویان، فصلنامه اخلاق پزشکی، سال ۴، ش ۱۴، زمستان.
- ۹- خالق خواه، علی، بابائی منقاری، محمد مهدی. (۱۳۹۳). رابطه سبکهای دلبستگی و هوش معنوی با نگرش دینی دانشآموزان متوسطه شهرستان آمل در سال ۱۳۹۳، دانشکده ی علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران، دوره ۲، ش ۳.
- ۱۰- خدایاری فرد، محمد، ۱۳۸۸، آماده سازی مقیاس دینداری و ارزیابی سطوح دینداری اقشار مختلف جامعه ایران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۱۱- خراشادیزاده، سمیه، شهابی زاده، فاطمه، دستجردی، رضا. (۱۳۹۰). بررسی نقش دلبستگی دوران کودکی، دلبستگی به خدا و سبک های اسنادی بر اضطراب اجتماعی دانشجویان بیرجند، روان شناسی دین، سال ۴، ش ۴، ص ۴۳-۵۹، زمستان.
- ۱۲- راه پیم، سمیرا، تربیتی، روانشناسی، شیخ الاسلامی، راضیه، دانشگاه شیراز (۱۳۹۵)، نقش واسطه ای هویت معنوی در رابطه بین دلبستگی به والدین و همسالان با تاب آوری، روانشناسی معاصر.
- ۱۳- رضایی جمالویی، حسن، حسنی، جعفر، نورمحمدی نجف آبادی، محمد (۱۳۹۸)، نقش سبکهای دلبستگی در رفتارهای پرخطر نوجوانان پسر مقطع متوسطه دوم، دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی سال بیستم، شماره ۱.
- ۱۴- عابدینی، یاسمین، برات دستجردی، نگین (۱۳۹۳)، رابطه دینداری و هوش معنوی و تأثیر آنها بر عملکرد تحصیلی دانشجویان، رویکردهای نوین آموزشی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان سال نهم، شماره ۱، شماره پیاپی ۱۹.
- ۱۵- قدمی، مجید. (۱۳۹۳). بررسی رابطه سبکهای دلبستگی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه شهر تهران، فصلنامه خانواده و پژوهش، ش ۲۱.
- ۱۶- قیامی، سیده زهرا. (۱۳۸۴). بررسی رابطه سبکهای دلبستگی با سبک مقابله مذهبی، مجله روان شناسی و علوم تربیتی، سال ۳۵، ش ۱، ص ۲۲۱-۲۳۳.
- ۱۷- موسوی، اکرم السادات. (۱۳۸۸). مقایسه ی سبک های دلبستگی و مقابله ای در افراد مبتلا به سوء مصرف مواد و غیر مواد، دانشگاه ازاد اسلامی بیرجند، گروه روانشناسی، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، ص ۱-۱۱۹، بهار.
- ۱۸- میکائیلی منیع، فرزانه، بابایی، زینب، حسنی، محمد. (۱۳۹۳). بررسی رابطه دینداری، هوش معنوی و بخشش با سازگاری اجتماعی در دانشجویان سال اول، روان شناسی ودین، سال ۹، ش ۱، ص ۱۲۳-۱۴۲، بهار.

منابع لاتین

- 1-Ata, S. (2016).Examination of Relationship between AttachmentDimensions and Teaching Profession Attitudesof PreschoolPre-service Teachers in Turkey.Journal of Education and Training Studies, 4(12), 100-107.
- 2-Bekendam, C. (2004). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- 3-Brown, T, 2012, A Psychological Examination of the Interface between Religion, Stress and Depression, International Review of Social Sciences and Humanities, v. 1, p. 59-73
- 4-Buote, V. M., Wood, E., & Pratt, M. (2009). Exploring similaritiesand differences between online and offline friendships: The role of attachment style. Computers in Human Behavior, 25(2), 560-567.
- 5-Cann, A., Norman, M. A., Welbourne, J. L. & Calhoun, and L. G, Attachment styles, conflict styles and humor styles: Inter relationships and associations with relationship satisfaction. European Journal of Personality2008, 22, 131-146
- 6-Clartk, R. (2004). Religiousness, spirituality and IQ: Are they linked? Exploration: An Undergraduate Research Journal, 3, 35-47.
- 7-Diaz, N., Horton, E. G., & Malloy, T. (2014). Attachment style, spirituality, and depressive symptoms among individuals in substance abuse treatment. *Journal of Social Service Research*, 40, 313-324.
- 8-Einch, G. (2012). Spiritual intelligence: Core of religion. Retrieved from <http://www.ffrf.orglfttoday/> April 2012/ Weinberg quotes thml.
- 9-Elliott, M, & Hayward, R. D, 2007, Religion and the search for meaning in life, Journal of Counselling Psychology, v. 53, p. 80–93.
- Feeney, J. A. (1999). Adult romantic attachment and couple relationships. In J.
- 10-Cassidy& P.R. Shaver (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 355-377). New York: Guilford Press
- 11-Hazan, C., & Shaver, P.R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Lewis, G. J., Ritche, S. J., & Bates, T. C. (2011). The relationship between intelligence and multiple domains of religious belief: Evidence from a large adult US sample. *Intelligence*, 39, 468-472.
- 12-Helliwell, J.F, & et al, 2011, World happiness report, New York, the Earth Institute, Columbia University Kirk Patrick, L. A, Attachment, Evolution, and the Psychology of Religion. New York, London, the Guilford Press, 2005.

13-James, Williams (1982). *The Varieties of Religious Experience*, U.S.A, Penguin Book.

14-Loetz, C., Muller, j., Frick, E., Petersen, Y., Hvidt, N. C., & Mauer, C. (2013). Attachment theory and spirituality: Two threads converging in palliative care? *Evidence-based Complementary and Alternative Medicine*, 2013, 1-14.

15-MacDonald, A., Beck, R., Allison, S., & Norsworthy, L. (2005). Attachment to God and parents: Testing the correspondence vs. compensation hypotheses. *Journal of Psychology and Christianity*, 24, 21-28

16-Nasel, D.D. (2004). Spiritual orientation in Relation to spiritual Intelligence: A consideration of traditional christianity and new Age/individualistic spirituality : unpublished thesis. Australia: The university of south Australia.

17-Shaver, P.R., & Brennan, K.A. (1992). Attachment styles and the big five personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 536-545

18- Shaver, P. R., Collins, N., & Clark, C. L. (1996). Attachment styles and immoral working models of self and relationship patterns. In G.J.O. Fletcher & J. Fitness (Eds.), *Knowledge structures in close relationships: A socio psychological approach*, (pp. 25-61). Mahwah, N.J: Erlbaum

19-Simpson, J. A., Rholes, W. S., & Nelligan, J. S. (1992). Support seeking and support giving with the couples in an anxiety-provoking situation: The role of attachment styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(3), 434-446.

